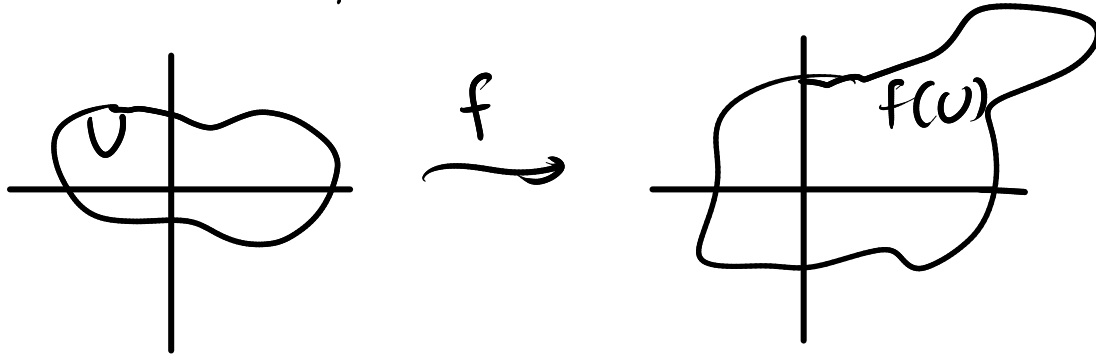

Μιγαδικές Συναρτήσεις

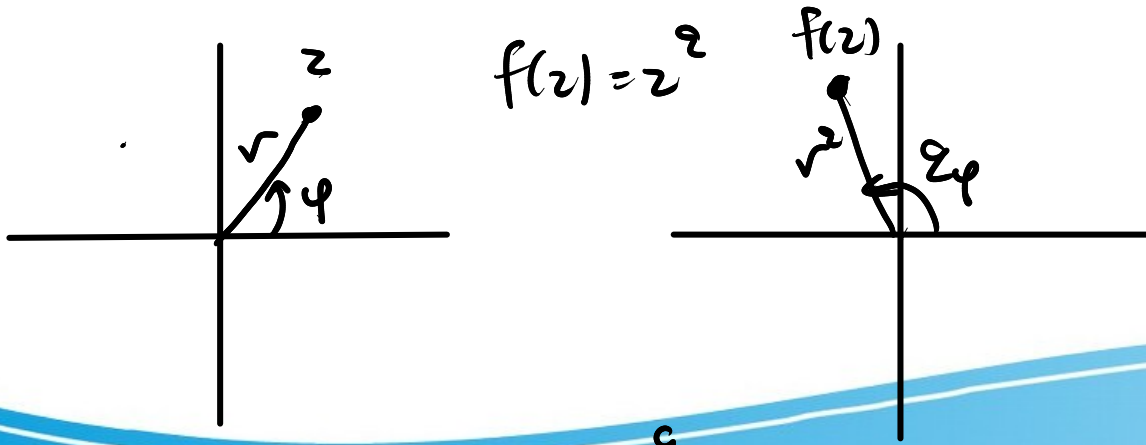
Διδάσκων: Επαμεινώνδας Διαμαντόπουλος (Ε.ΔΙ.Π.)
Επικοινωνία: epdiaman@ee.duth.gr

$$f: U \rightarrow \mathbb{C}$$

Γραφική αναπαράσταση συναρτήσεων στο $\mathbb{C}$

$$z = re^{i\varphi} \Rightarrow f(z) = r^2 e^{i2\varphi}$$

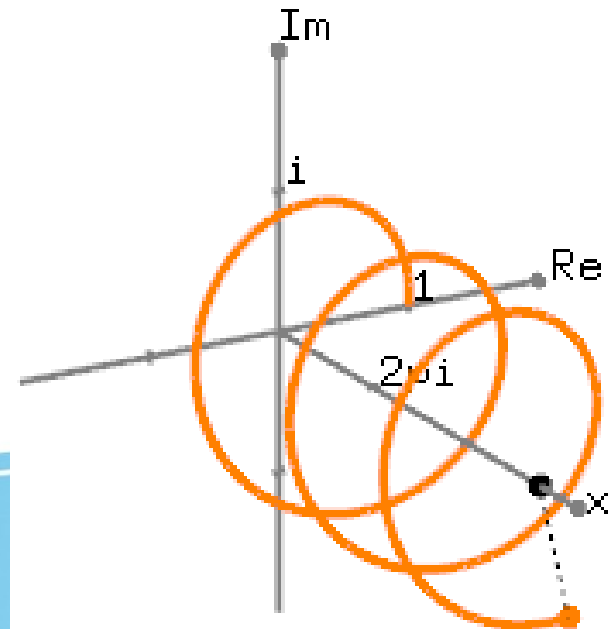
Γραφική αναπαράσταση συναρτήσεων στο $\mathbb{C}$

Μία μιγαδική συνάρτηση $f: A \rightarrow \mathbb{C}$, όπου $A \subseteq \mathbb{C}$, απαιτεί δύο άξονες για την αναπαράσταση του πεδίου ορισμού A και άλλους δύο άξονες για την αναπαράσταση της εικόνας $f(A)$, άρα **δεν είναι δυνατή** η γραφική αναπαράσταση μίας μιγαδικής συνάρτησης **στη γενική της μορφή**.

Ωστόσο, αν $f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{C}$, τότε αρκούν οι τρεις διαστάσεις.

Ένα παράδειγμα: $f(x) = e^{ix} = \cos x + i \sin x$

~~~~~

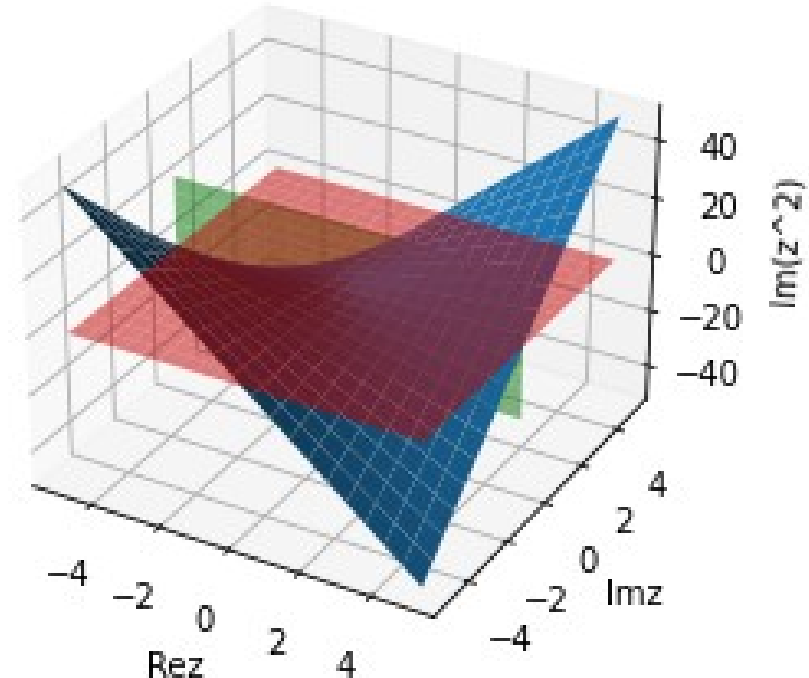
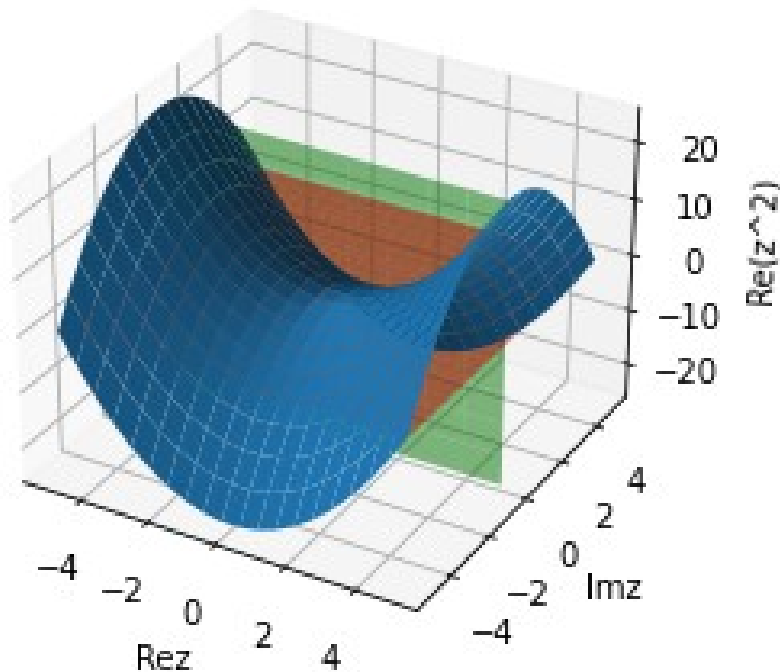

Γραφική αναπαράσταση συναρτήσεων στο C

Μία άλλη επιλογή είναι η επιλεκτική αναπαράσταση μόνο του πραγματικού ή του φανταστικού μέρους μίας συνάρτησης.

π.χ. αν $f(z) = z^2$ και $z = x + iy$, τότε $f(z) = x^2 - y^2 + 2ixy$ και τα επιμέρους γραφήματα είναι:

$\text{Re}f$ $\text{Im}f$

Γραφική αναπαράσταση συναρτήσεων στο C

Κώδικας Python που δίνει το διάγραμμα της $f(z) = z^2$.

```
import numpy as np
import matplotlib.pyplot as plt
from mpl_toolkits.mplot3d import Axes3D
```

```
A = np.linspace(-5, 5, 20)
B = np.linspace(-5, 5, 20)
A, B = np.meshgrid(A, B)
Y = A**2 - B**2    # ή Y = 2*A*B
```

```
C = np.linspace(-5, 5, 10)
D = np.linspace(-25, 25, 10)
C, D = np.meshgrid(C, D)
```

```
fig = plt.figure()
ax = fig.add_subplot(111, projection='3d')
ax.plot_surface(A, B, Y, zorder=2)
ax.plot_surface(A, B, np.zeros_like(A), color='red', alpha=0.5, zorder=1)
ax.plot_surface(C, np.zeros_like(C), D, color='green', alpha=0.5, zorder=1)
ax.set_xlabel('Re z')
ax.set_ylabel('Im z')
ax.set_zlabel('Re(z^2)') # ή ax.set_zlabel('Im(z^2)')
plt.show()
```

Γραφική αναπαράσταση συναρτήσεων στο C

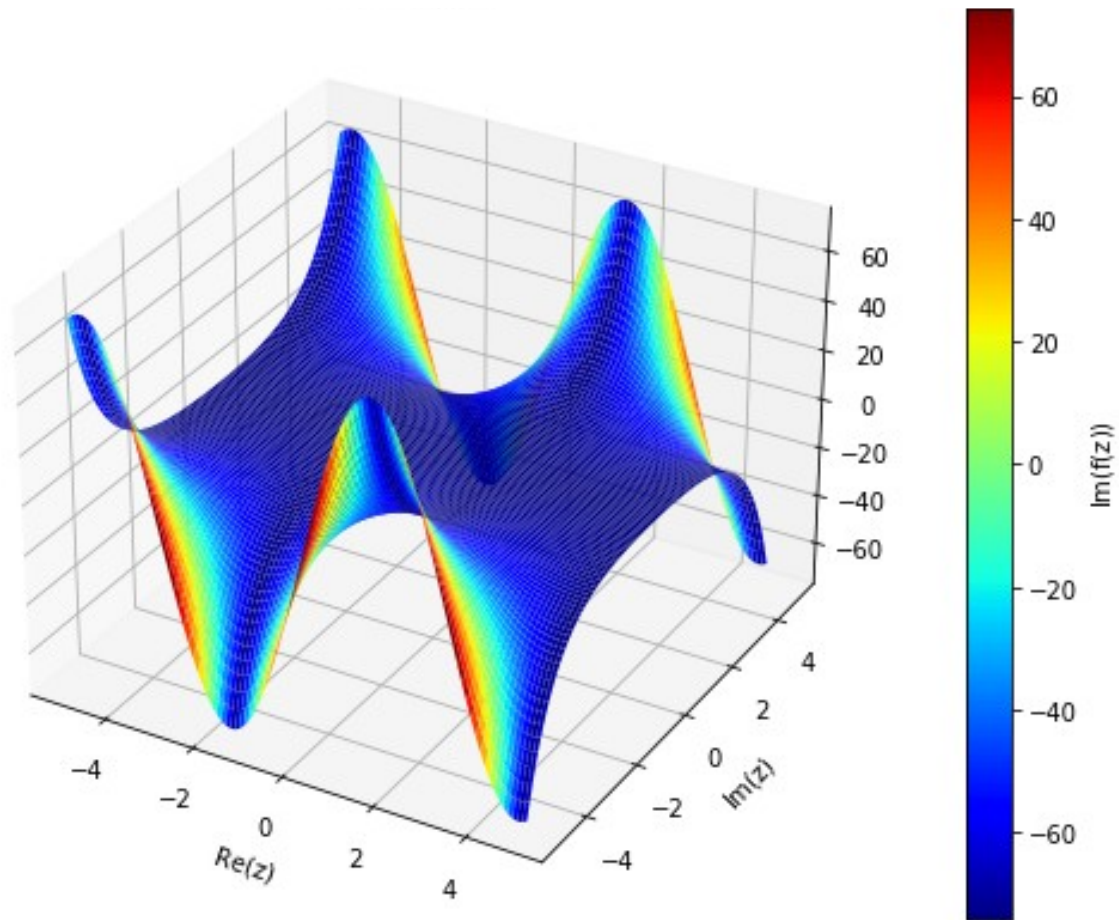
Επιπλέον, υπάρχει και η εκδοχή των τρισδιάστατων γραφημάτων με χρωματικό υπόμνημα.

Κώδικας Python για το 3d διάγραμμα

```
from mpl_toolkits.mplot3d import Axes3D
from matplotlib import cm
import matplotlib.pyplot as plt
import numpy as np
```

```
fig = plt.figure()
ax = fig.gca(projection='3d')
X = np.arange(-5, 5, 0.1)
Y = np.arange(-5, 5, 0.1)
X, Y = np.meshgrid(X, Y)
R=np.sin(X + 1j*Y)
Z=R.real
T=R.imag
N = np.abs(T/T.max()) # normalize 0..1
plt.title('  $\mathrm{f}(z)=\sin(z)$  ')
plt.xlabel('  $\mathrm{Re}(z)$  ')
plt.ylabel('  $\mathrm{Im}(z)$  ')
surf = ax.plot_surface(
    X, Y, Z, rstride=1, cstride=1,
    facecolors=cm.jet(N),
    linewidth=0, antialiased=True, shade=False)
m = cm.ScalarMappable(cmap=cm.jet, norm=surf.norm)
m.set_array(T)
p=plt.colorbar(m)
p.set_label('  $\mathrm{Im}(f(z))$  ')
fig.set_size_inches(14,7)
plt.show()
```

Πηγή: <https://ask.sagemath.org/question/9843/3d-complex-function-plot/>

Γραφική αναπαράσταση συναρτήσεων στο C

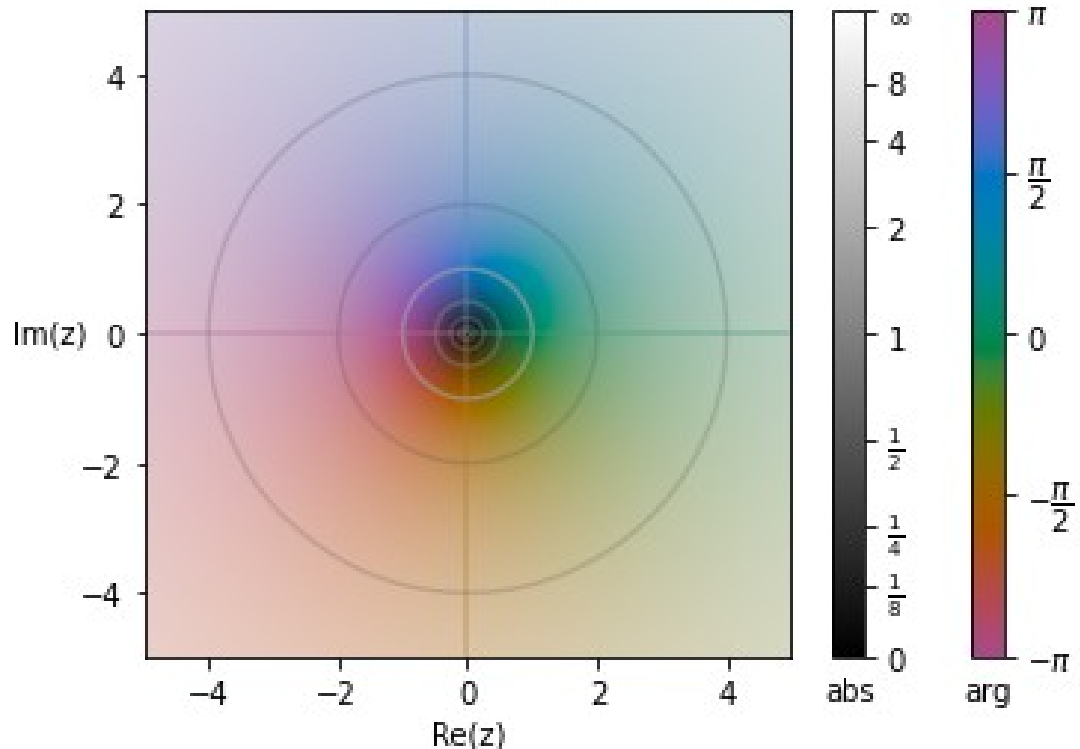
Μία τρίτη επιλογή είναι η σχεδίαση πάνω στο μιγαδικό επίπεδο καμπυλών με σταθερή τιμή στο $|f(z)|$ και συμπληρωματικό χρωματικό κώδικα για την αναπαράσταση του ορίσματος $\text{Arg } f(z)$. Στο διάγραμμα παρουσιάζεται η αναπαράσταση της $f(z) = z$.

Οδηγός ανάγνωσης του διαγράμματος

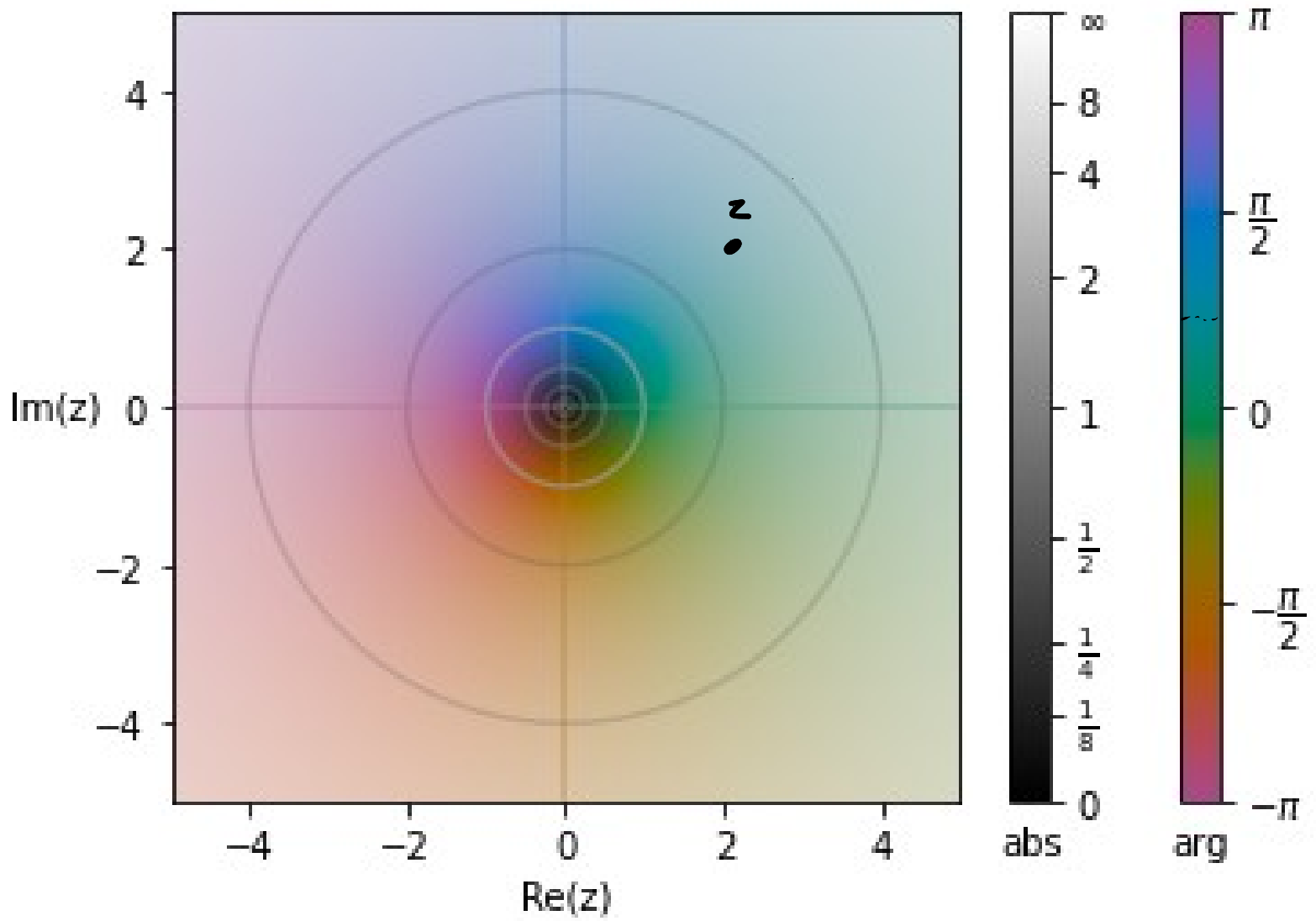
Το όρισμα της αντίστοιχης εικόνας $f(z)$, δηλαδή το $\arg f(z)$, εκφράζεται με την απόχρωση (hue) κάθε σημείου. Αν η συνάρτηση είναι πλειονότιμη τότε χρωματίζεται η πρωτεύουσα τιμή του ορίσματος $\text{Arg } f(z)$.

Το μέτρο της εικόνας $f(z)$, δηλαδή το $|f(z)|$ εκφράζεται με την φωτεινότητα (brightness) κάθε σημείου.

Οι γραμμές που σημειώνονται (contour lines) αντιστοιχούν σε εικόνες με $|f(z)| = \dots, 1/8, 1/4, 1/2, 1, 2, 4, 8, \dots$

$f(z) = z.$

Γραφική αναπαράσταση συναρτήσεων στο C

Μία τρίτη επιλογή είναι η σχεδίαση πάνω στο μιγαδικό επίπεδο καμπυλών με σταθερή τιμή στο $|f(z)|$ και συμπληρωματικό χρωματικό κώδικα για την αναπαράσταση του ορίσματος $\text{Arg}(f(z))$.

$$\text{π.χ. } f(z) = \frac{1}{z} = \frac{1}{r} e^{-i \text{Arg}(z)}$$

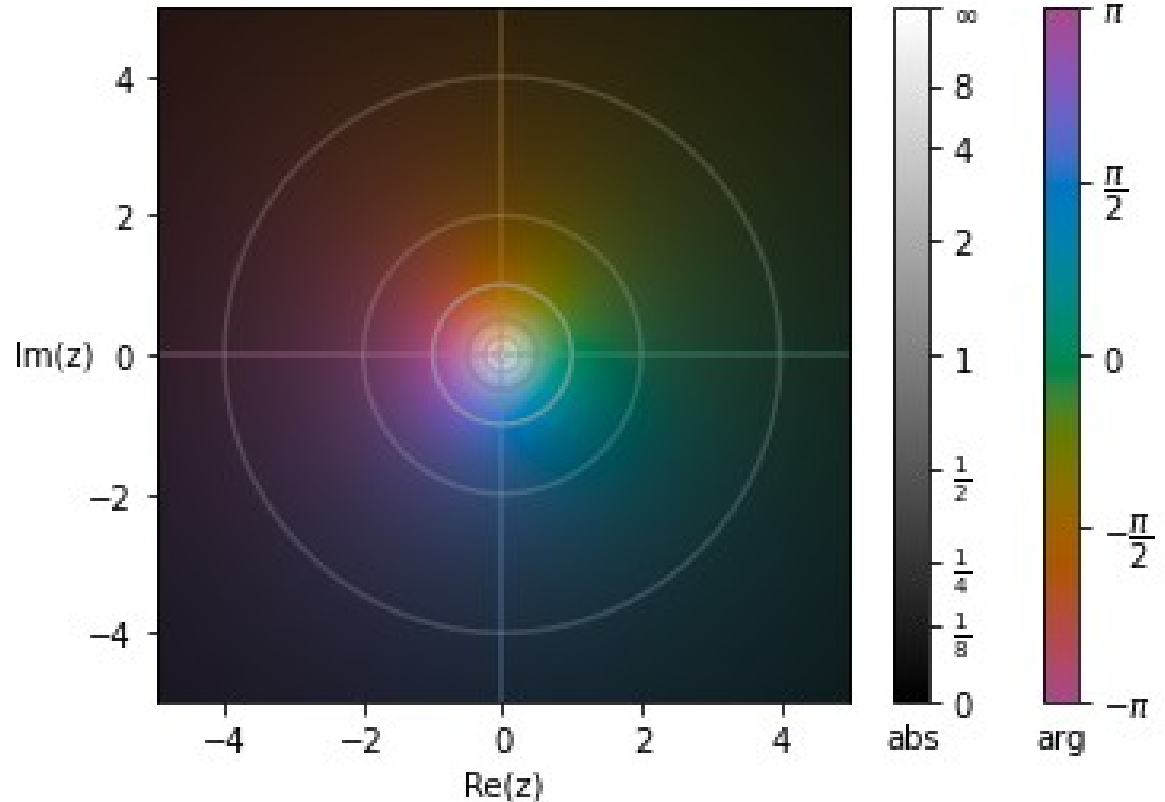
$$(|f(z)| = |z|^{-1} \text{ και } \text{Arg } f(z) = -\text{Arg } z)$$

Κώδικας Python

```
import cplot
import numpy as np

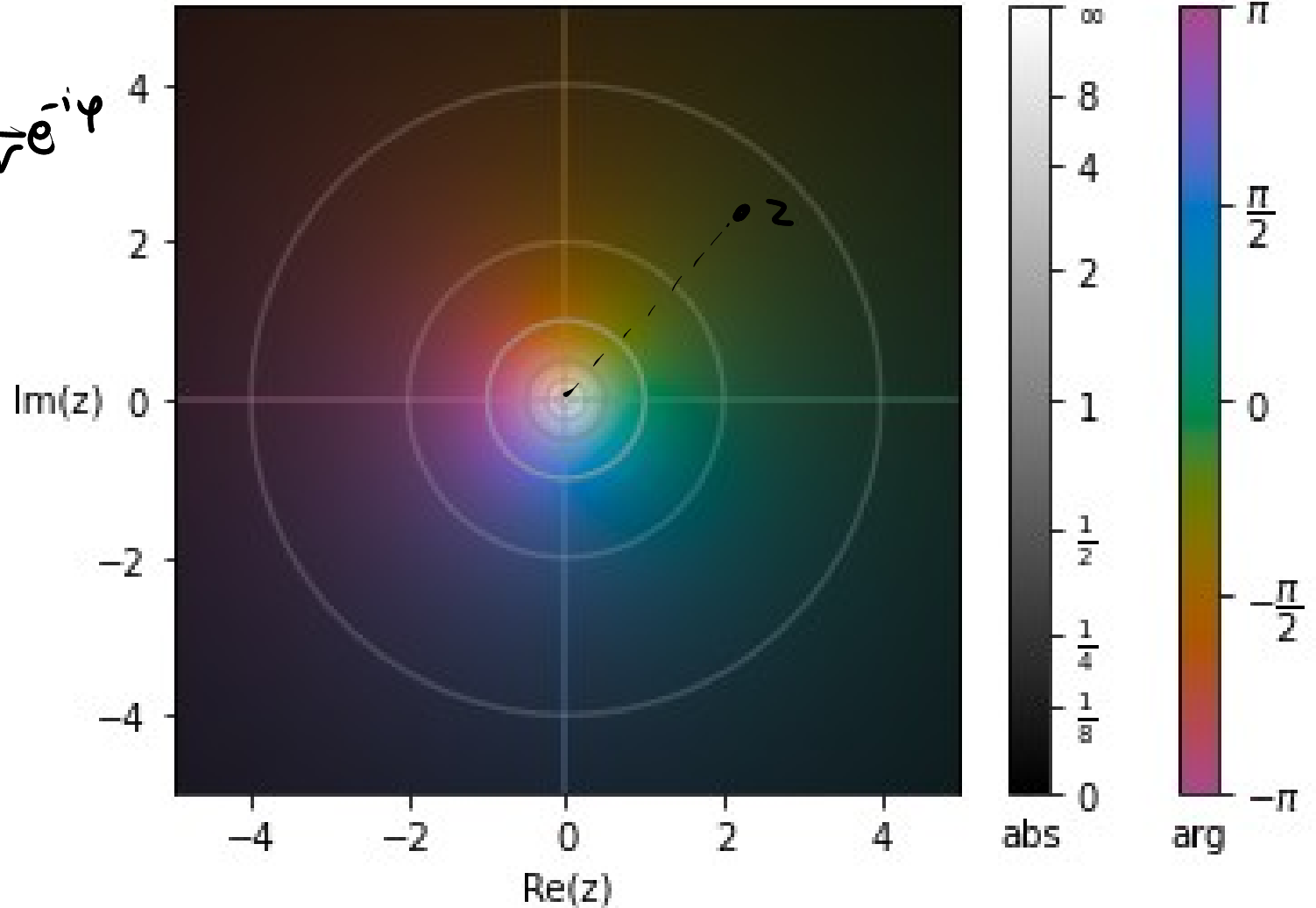
def f(z): return 1 / z

plt = cplot.plot(f, (-5.0, +5.0, 400), (-5.0, +5.0, 400))
plt.show()
```


$$f(z) = \frac{1}{z} = \frac{1}{r} e^{-i \operatorname{Arg}(z)}$$

$$f(z) = \frac{1}{z} = \frac{1}{r e^{i\varphi}} = \frac{1}{r} e^{-i\varphi}$$

Γραφική αναπαράσταση συναρτήσεων στο C

Μία τρίτη επιλογή είναι η σχεδίαση πάνω στο μιγαδικό επίπεδο καμπυλών με σταθερή τιμή στο $|f(z)|$ και συμπληρωματικό χρωματικό κώδικα για την αναπαράσταση του ορίσματος $\text{Arg}(f(z))$.

$$\text{π.χ. } f(z) = z^2 = r^2 e^{2i \text{Arg}(z)}$$

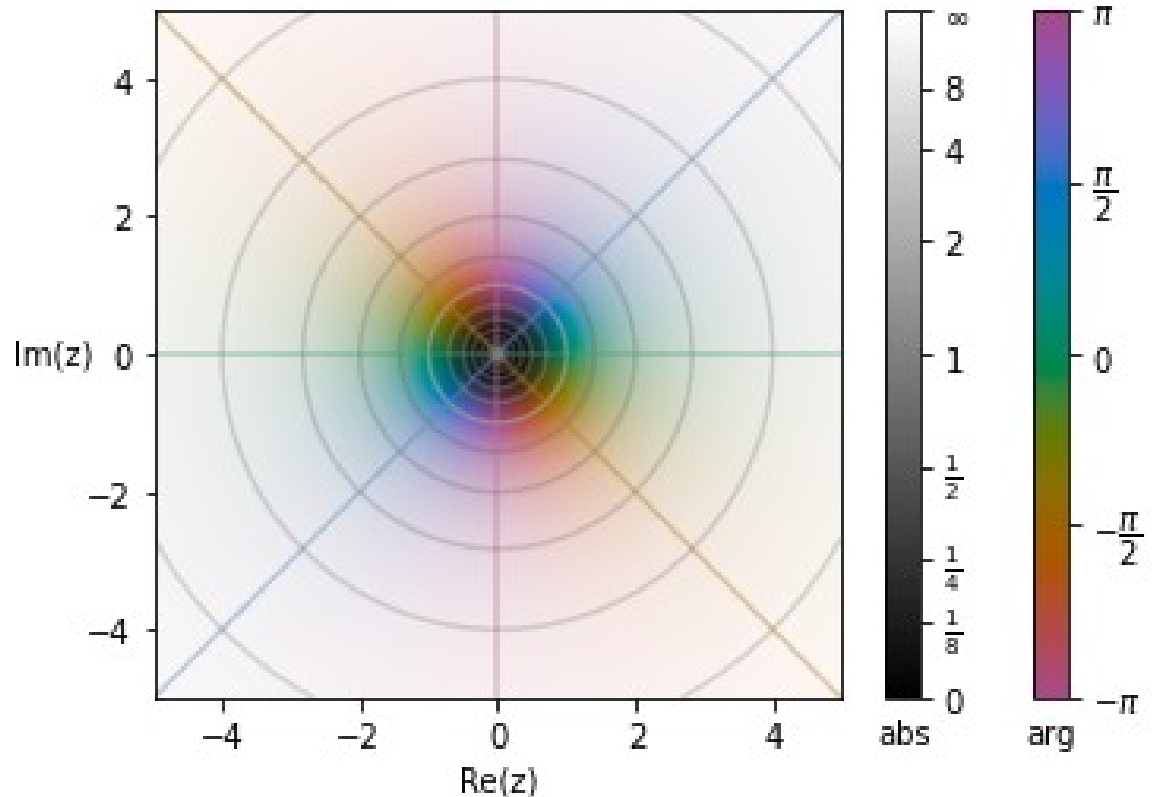
$$(|f(z)| = |z|^2 \text{ και } \text{Arg } f(z) = 2\text{Arg } z)$$

Κώδικας Python

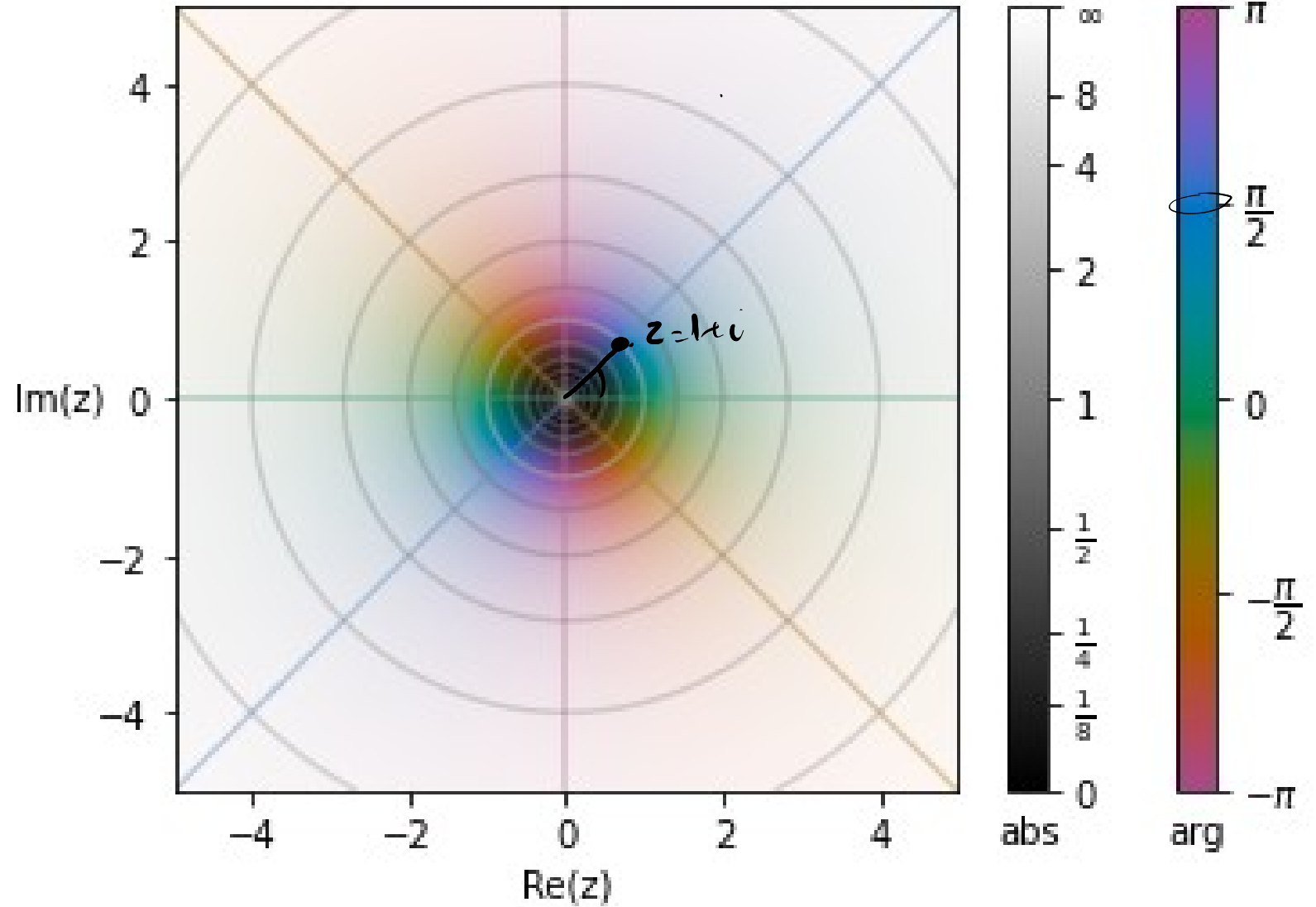
```
import cplot  
import numpy as np
```

```
def f(z): return z**2
```

```
plt = cplot.plot(f, (-5.0, +5.0, 400), (-5.0, +5.0, 400))  
plt.show()
```


$$f(z) = z^2 = r^2 e^{2i \operatorname{Arg}(z)}$$

Γραφική αναπαράσταση συναρτήσεων στο C

Μία τρίτη επιλογή είναι η σχεδίαση πάνω στο μιγαδικό επίπεδο καμπυλών με σταθερή τιμή στο $|f(z)|$ και συμπληρωματικό χρωματικό κώδικα για την αναπαράσταση του ορίσματος $\text{Arg}(f(z))$.

$$\text{π.χ. } f(z) = z^3 = r^3 e^{3i \text{Arg}(z)}$$

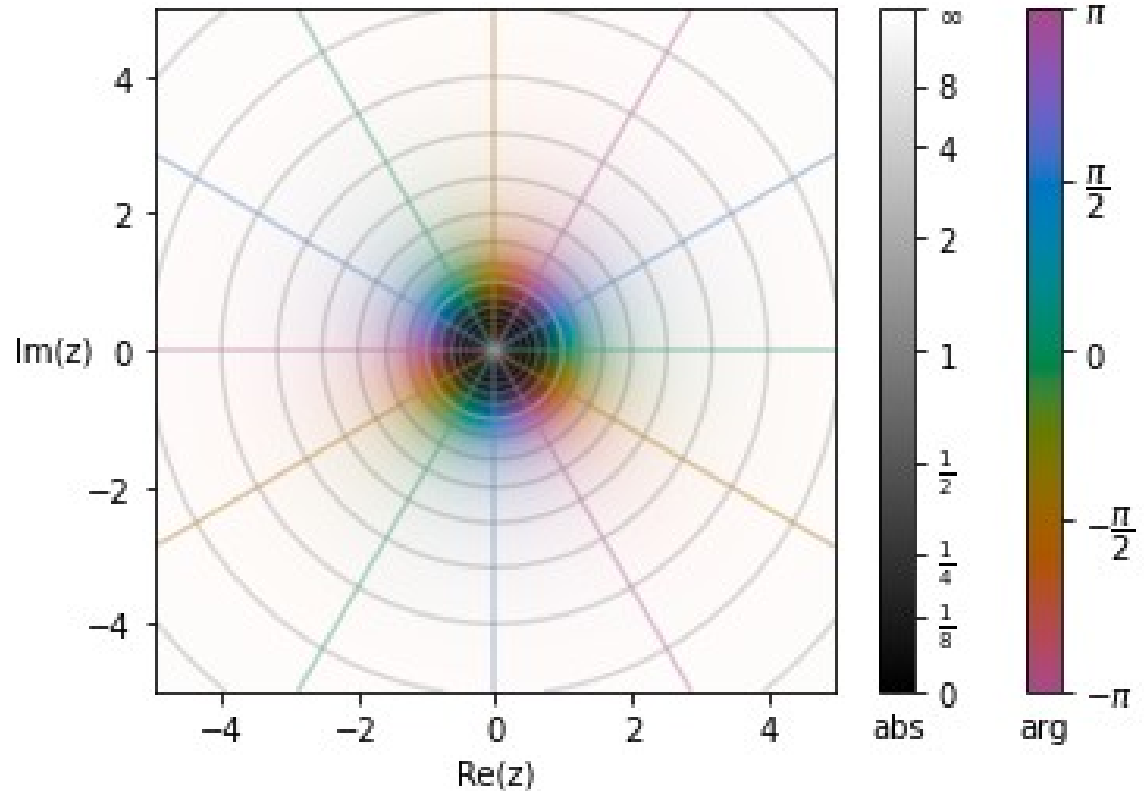
$$(|f(z)| = |z|^3 \text{ και } \text{Arg } f(z) = 3\text{Arg } z)$$

Κώδικας Python

```
import cplot  
import numpy as np
```

```
def f(z): return z**3
```

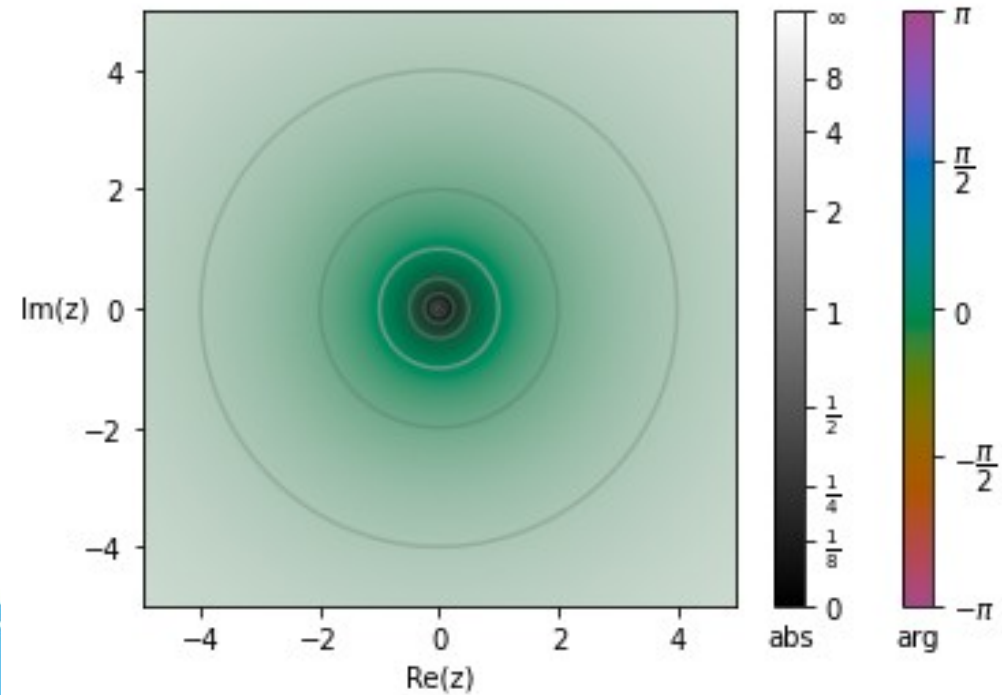
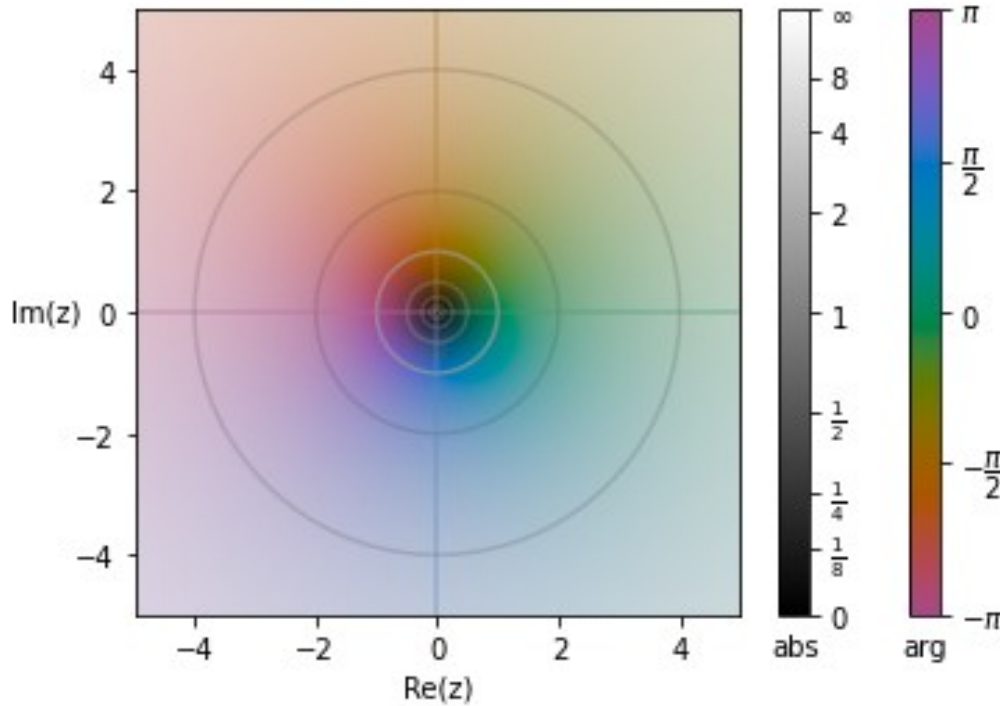
```
plt = cplot.plot(f, (-5.0, +5.0, 400), (-5.0, +5.0, 400))  
plt.show()
```


Γραφική αναπαράσταση συναρτήσεων στο C

Δραστηριότητα

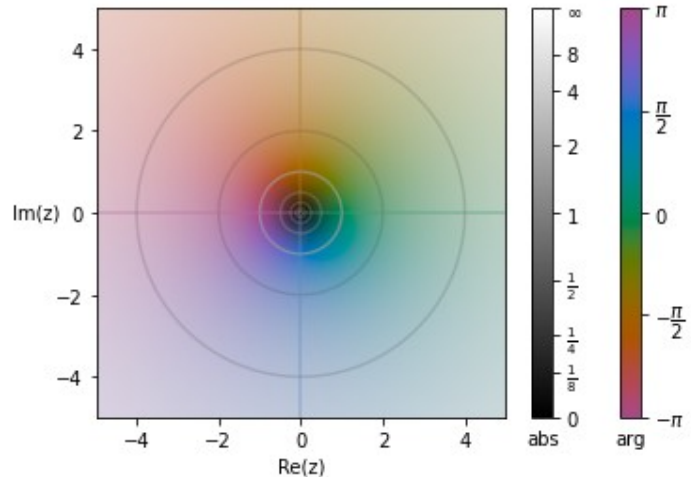
Ποιες (μπορεί να) είναι οι συναρτήσεις που αναπαριστώνται στα διαγράμματα;

Γραφική αναπαράσταση συναρτήσεων στο C

Απάντηση

$$f(z) = \bar{z}$$

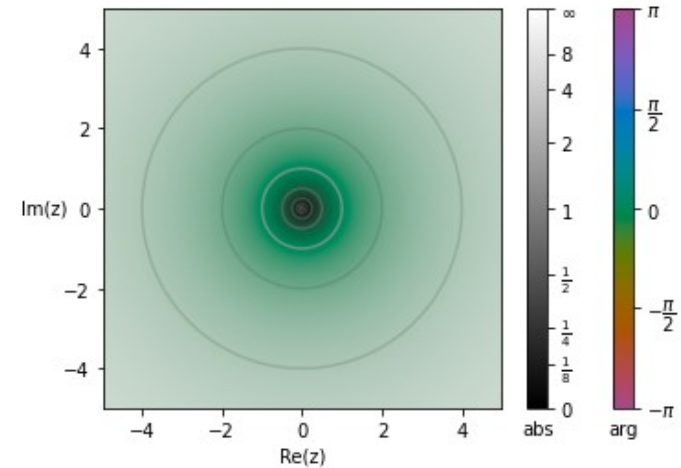
Κώδικας Python

```
import cplot  
import numpy as np
```

```
def f(z): return np.conjugate(z)
```

```
plt = cplot.plot(f, (-5.0, +5.0, 400), (-5.0, +5.0, 400))  
plt.show()
```

$$f(z) = |z|$$

Κώδικας Python

```
import cplot  
import numpy as np
```

```
def f(z): return np.abs(z)
```

```
plt = cplot.plot(f, (-5.0, +5.0, 400), (-5.0, +5.0, 400))  
plt.show()
```

Γραφική αναπαράσταση συναρτήσεων στο C

Μία τρίτη επιλογή είναι η σχεδίαση πάνω στο μιγαδικό επίπεδο καμπυλών με σταθερή τιμή στο $|f(z)|$ και συμπληρωματικό χρωματικό κώδικα για την αναπαράσταση του ορίσματος $\text{Arg}(f(z))$.

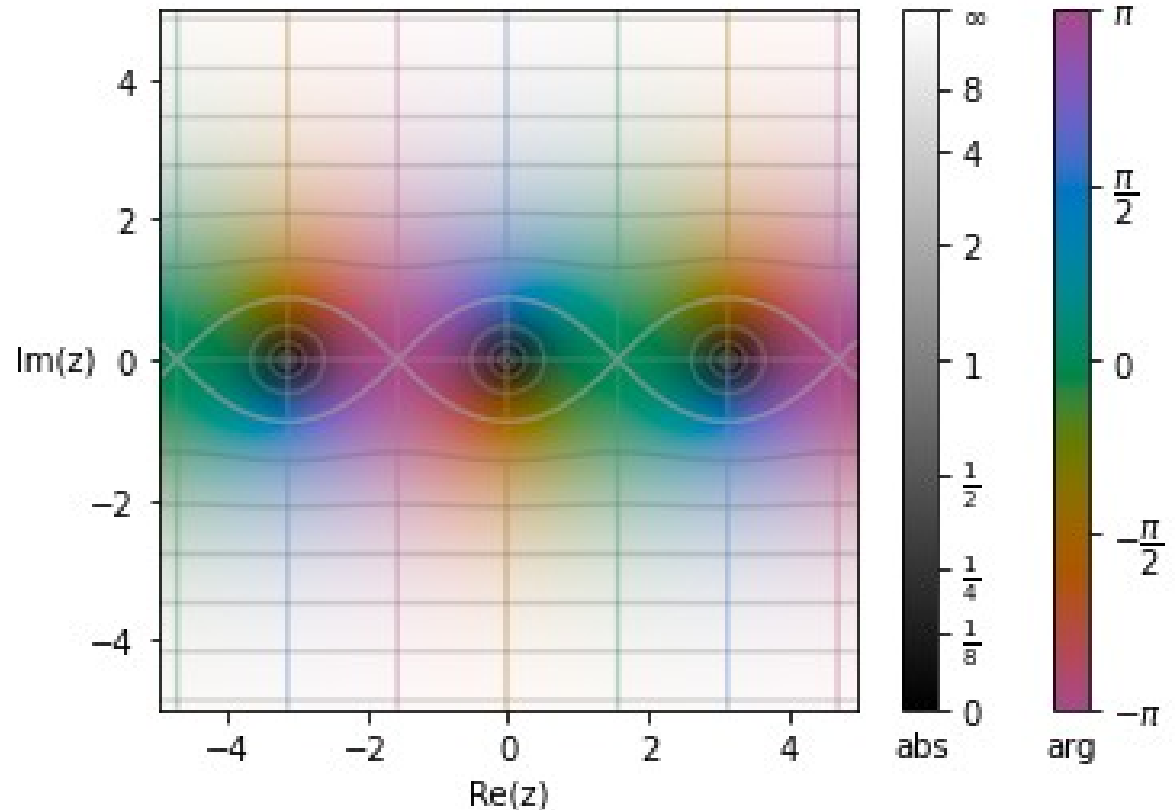
$$\text{π.χ. } f(z) = \sin z = \frac{e^{iz} - e^{-iz}}{2i}$$

- $\sin(z + 2\pi) = \sin z$
- $\lim_{y \rightarrow +\infty} |\sin z| = +\infty$.
- $\sin z = 0 \leftrightarrow z = \kappa\pi, \kappa \in \mathbb{Z}$.
- $\overline{\sin z} = \sin \bar{z}$ (συμμετρία ως προς x')

Κώδικας Python

```
import cplot  
import numpy as np
```

```
plt = cplot.plot(np.sin, (-5.0, +5.0, 400), (-5.0, +5.0, 400))  
plt.show()
```


Σημείωση

Προσέξτε πως η περιοδικότητα της $y = \sin x$, $x \in \mathbb{R}$, αντανακλάται στις χρωματικές εναλλαγές της $\text{Im} z = 0$.

Γραφική αναπαράσταση συναρτήσεων στο C

Μία τρίτη επιλογή είναι η σχεδίαση πάνω στο μιγαδικό επίπεδο καμπυλών με σταθερή τιμή στο $|f(z)|$ και συμπληρωματικό χρωματικό κώδικα για την αναπαράσταση του ορίσματος $\text{Arg}(f(z))$.

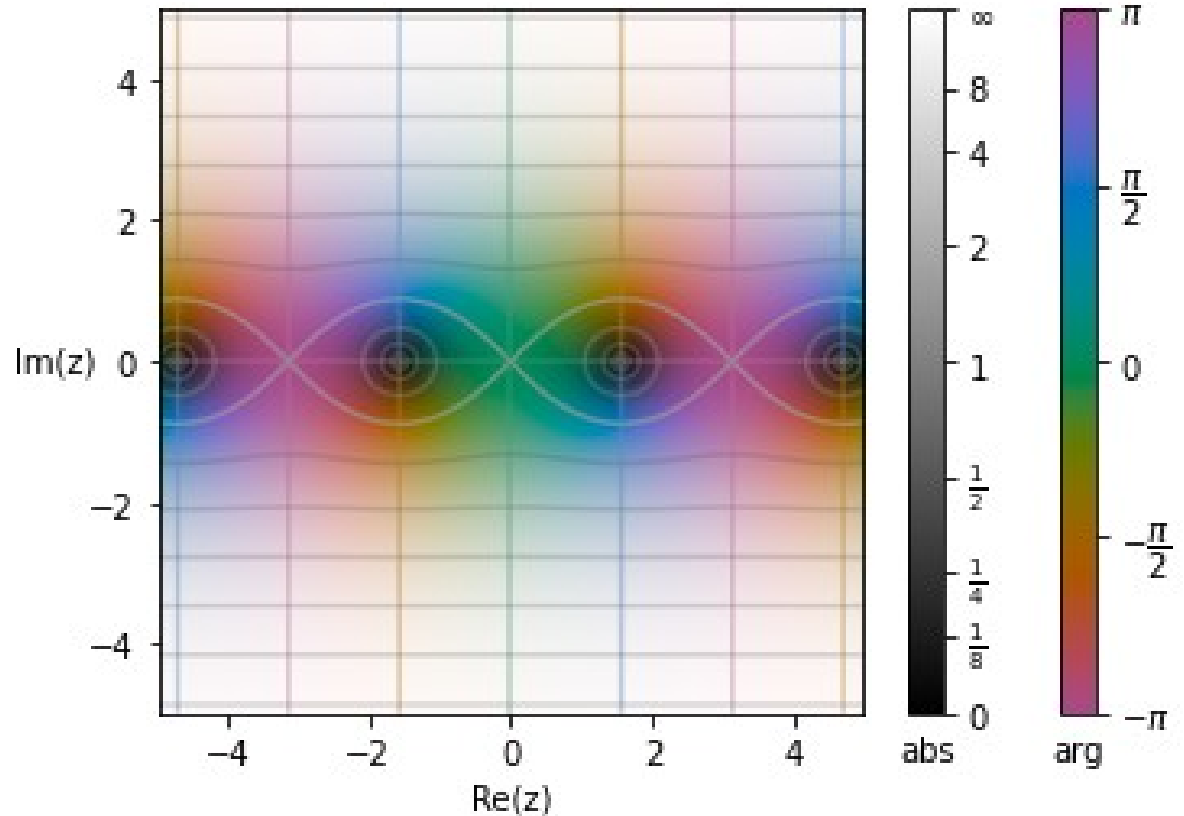
$$\text{π.χ. } f(z) = \cos z = \frac{e^{iz} + e^{-iz}}{2}$$

- $\cos(z + 2\pi) = \cos z$
- $\lim_{y \rightarrow +\infty} |\cos z| = +\infty$.
- $\cos z = 0 \Leftrightarrow z = \kappa\pi + \pi/2, \kappa \in \mathbb{Z}$.
- $\overline{\cos z} = \cos \bar{z}$ (συμμετρία ως προς x')

Κώδικας Python

```
import cplot  
import numpy as np
```

```
plt = cplot.plot(np.cos, (-5.0, +5.0, 400), (-5.0, +5.0, 400))  
plt.show()
```


Σημείωση

Προσέξτε πως η περιοδικότητα της $y = \cos x$, $x \in \mathbb{R}$, αντανακλάται στις χρωματικές εναλλαγές της $\text{Im}z = 0$.

Γραφική αναπαράσταση συναρτήσεων στο C

Μία τρίτη επιλογή είναι η σχεδίαση πάνω στο μιγαδικό επίπεδο καμπυλών με σταθερή τιμή στο $|f(z)|$ και συμπληρωματικό χρωματικό κώδικα για την αναπαράσταση του ορίσματος $\text{Arg}(f(z))$.

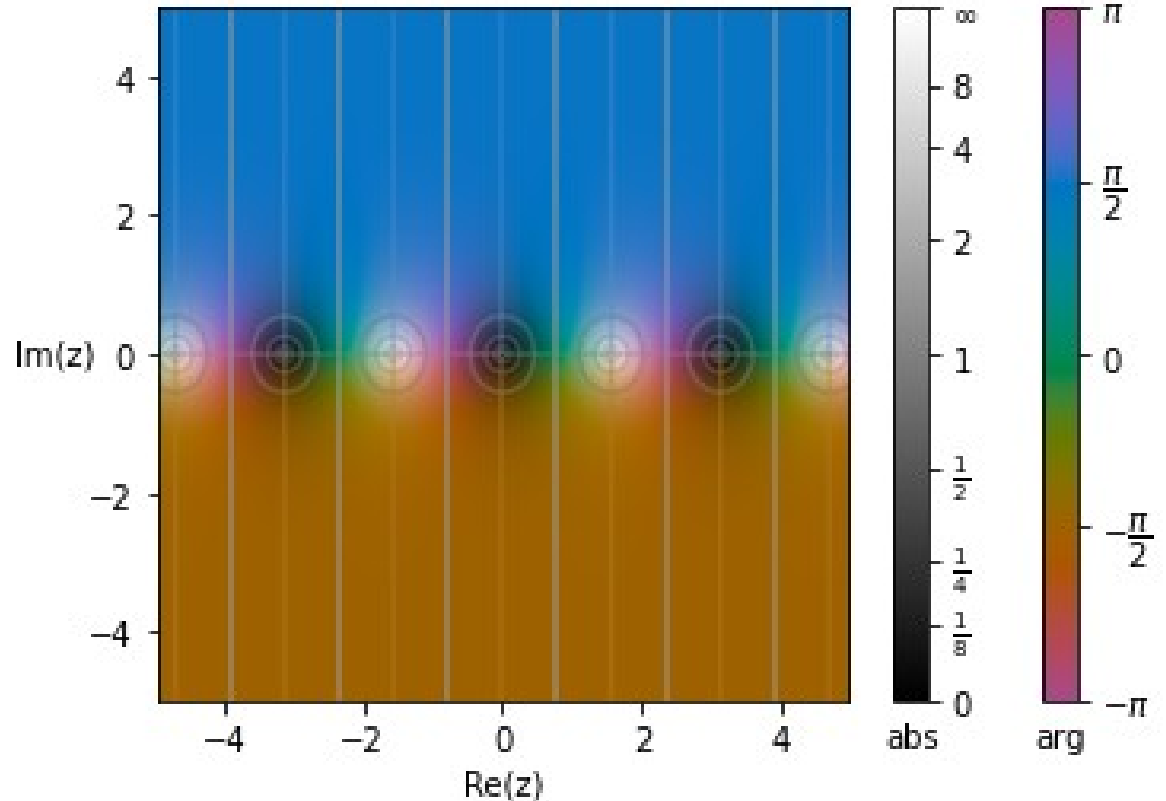
π.χ. $f(z) = \tan z = \frac{\sin z}{\cos z}$

- $\tan(z + \pi) = \tan z$
- $\tan z = 0 \leftrightarrow z = \kappa\pi, \kappa \in \mathbb{Z}$.
- $\lim_{y \rightarrow +\infty} \tan z = i$.
- $\lim_{y \rightarrow -\infty} \tan z = -i$.
- $\overline{\tan z} = \tan \bar{z}$

Κώδικας Python

```
import cplot  
import numpy as np
```

```
plt = cplot.plot(np.tan, (-5.0, +5.0, 400), (-5.0, +5.0, 400))  
plt.show()
```


Γραφική αναπαράσταση συναρτήσεων στο C

Μία τρίτη επιλογή είναι η σχεδίαση πάνω στο μιγαδικό επίπεδο καμπυλών με σταθερή τιμή στο $|f(z)|$ και συμπληρωματικό χρωματικό κώδικα για την αναπαράσταση του ορίσματος $\text{Arg}(f(z))$.

π.χ. $f(z) = e^z = e^x e^{iy}$

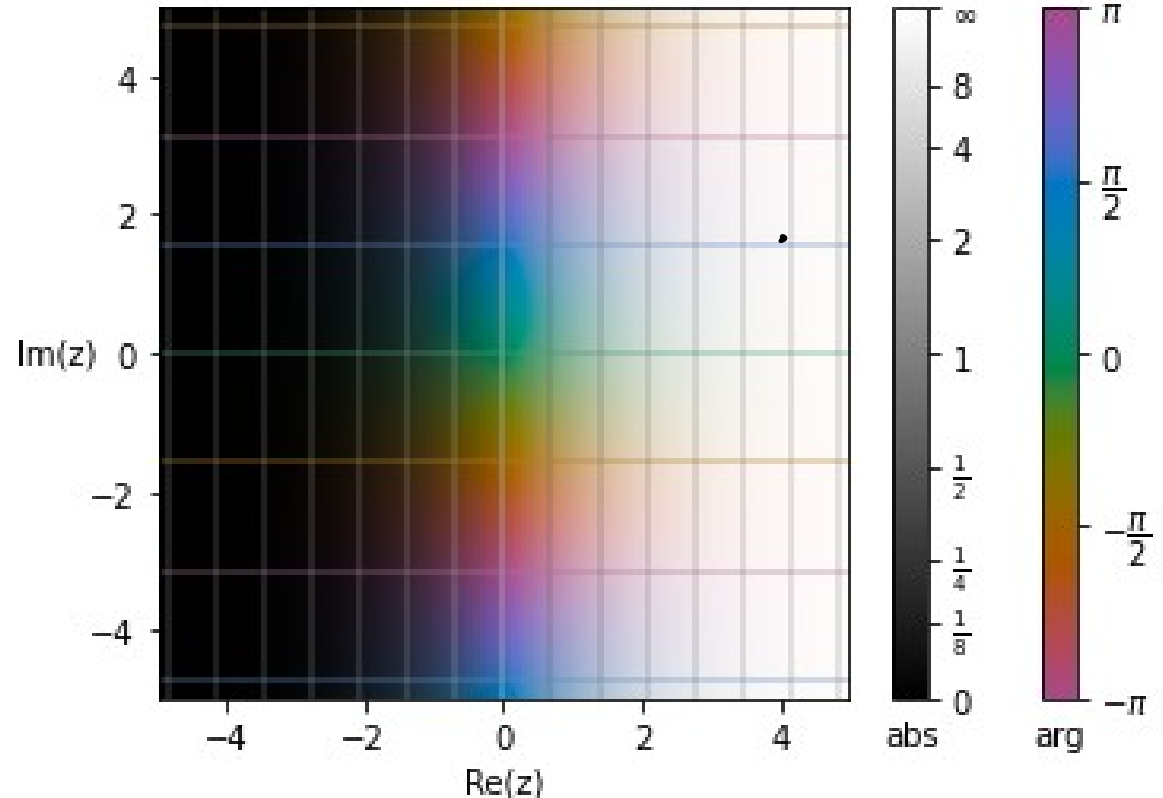
($|f(z)| = e^{\text{Re}z}$ και $\text{Arg } f(z) = \text{Im } z$)

$e^{i2\pi} = 1$

Κώδικας Python

```
import cplot  
import numpy as np
```

```
plt = cplot.plot(np.tan, (-5.0, +5.0, 400), (-5.0, +5.0, 400))  
plt.show()
```


Γραφική αναπαράσταση συναρτήσεων στο C

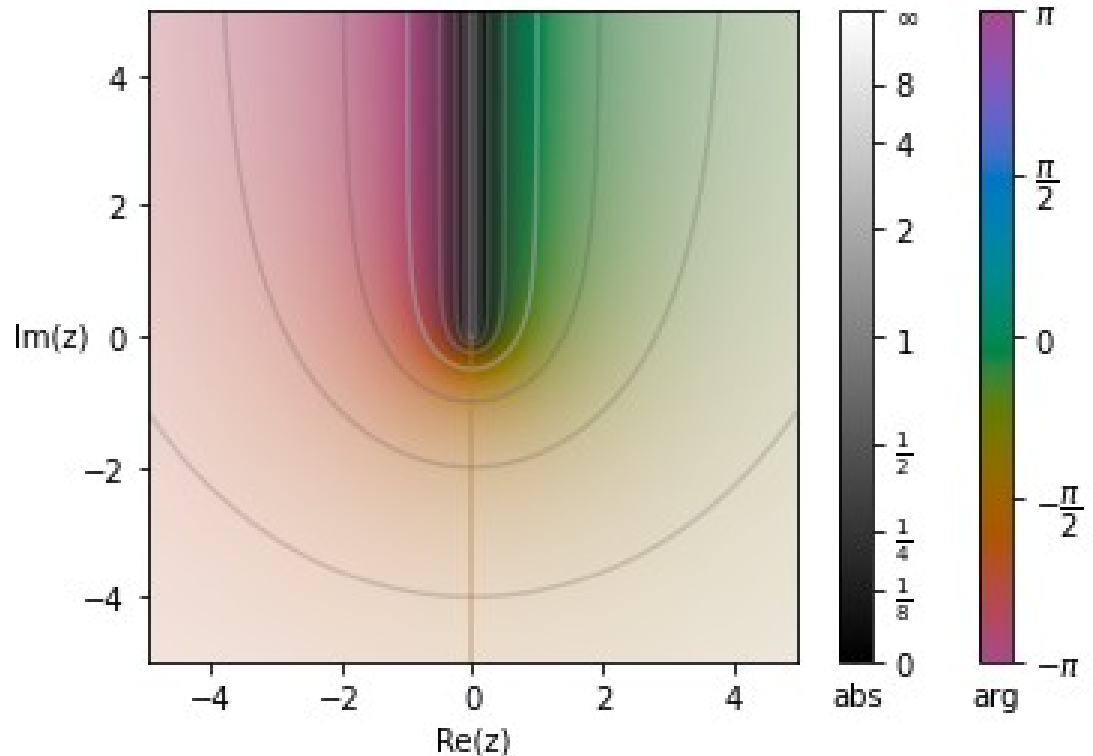
Οι συναρτήσεις $\sin z$, $\cos z$, e^z , $\tan z$, z^2 , z^3 , $1/z$, μοιράζονται όλες την ιδιότητα
➔ $\overline{f(z)} = f(\bar{z})$ η οποία εξασφαλίζει συμμετρία της γραφικής παράστασης ως προς τον πραγματικό άξονα.

Μία συνάρτηση χωρίς αυτό το χαρακτηριστικό είναι η $f(z) = z - i|z|$

Κώδικας Python

```
import cplot
def f(z): return z - 1j * abs(z)

plt = cplot.plot(f, (-5.0, +5.0, 400), (-5.0, +5.0, 400))
plt.show()
```


Γραφική αναπαράσταση συναρτήσεων στο C

Η περίπτωση των πλειονότιμων συναρτήσεων είναι πιο ενδιαφέρουσα καθώς δεν είναι δυνατόν να αναπαρασταθούν με αυτόν τον τρόπο όλοι οι κλάδοι τους.

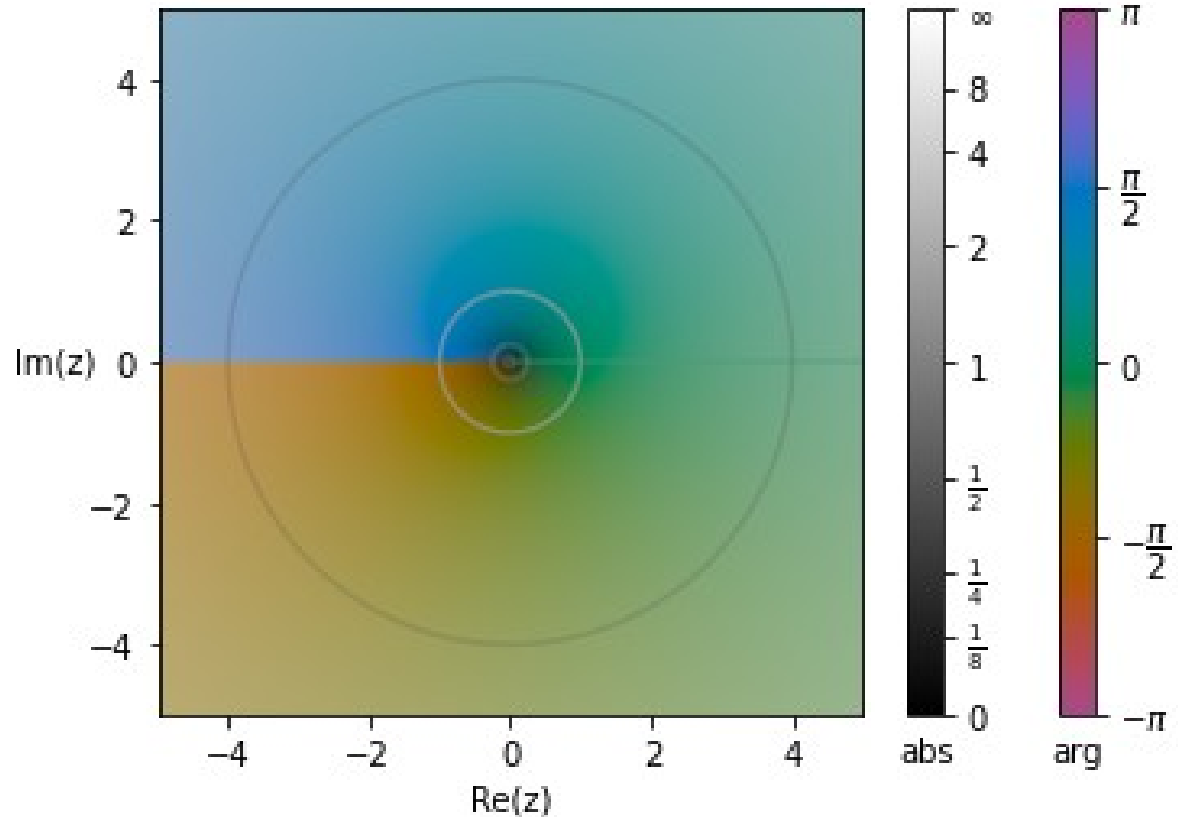
π.χ. $f(z) = \sqrt{z}$

Η f έχει δύο εικόνες για κάθε $z = re^{i\varphi} \in \mathbb{C}$.

Η μία είναι η $f(z) = \sqrt{r}e^{i\varphi/2}$ και η άλλη είναι η $f(z) = -\sqrt{r}e^{i\varphi/2} = \sqrt{r}e^{i(\varphi/2 + \pi)}$

Από αυτές, στο σχήμα παρουσιάζεται μόνο η πρωτεύουσα τιμή, $f(z) = \sqrt{r}e^{i\varphi/2}$ η οποία ορίζεται για $z \in \mathbb{C} - (-\infty, 0]$.

Όπως περιμέναμε είναι $-\pi/2 < \text{Arg } f(z) \leq \pi/2$ ($-\pi < \text{Arg } z \leq \pi$, άρα $-\pi/2 < \text{Arg } z / 2 \leq \pi/2$). Επίσης, παρουσιάζεται εμφανώς η ασυνέχεια κατά μήκος της ημιευθείας $x \leq 0$.

Κώδικας Python

```
import cplot
def f(z): return z**0.5
plt = cplot.plot(f, (-5.0, +5.0, 400), (-5.0, +5.0, 400))
plt.show()
```

Γραφική αναπαράσταση συναρτήσεων στο C

Η περίπτωση των πλειονότιμων συναρτήσεων είναι πιο ενδιαφέρουσα καθώς δεν είναι δυνατόν να αναπαρασταθούν με αυτόν τον τρόπο όλοι οι κλάδοι τους.

π.χ. $f(z) = \log z$.

Η f έχει άπειρες εικόνες για κάθε

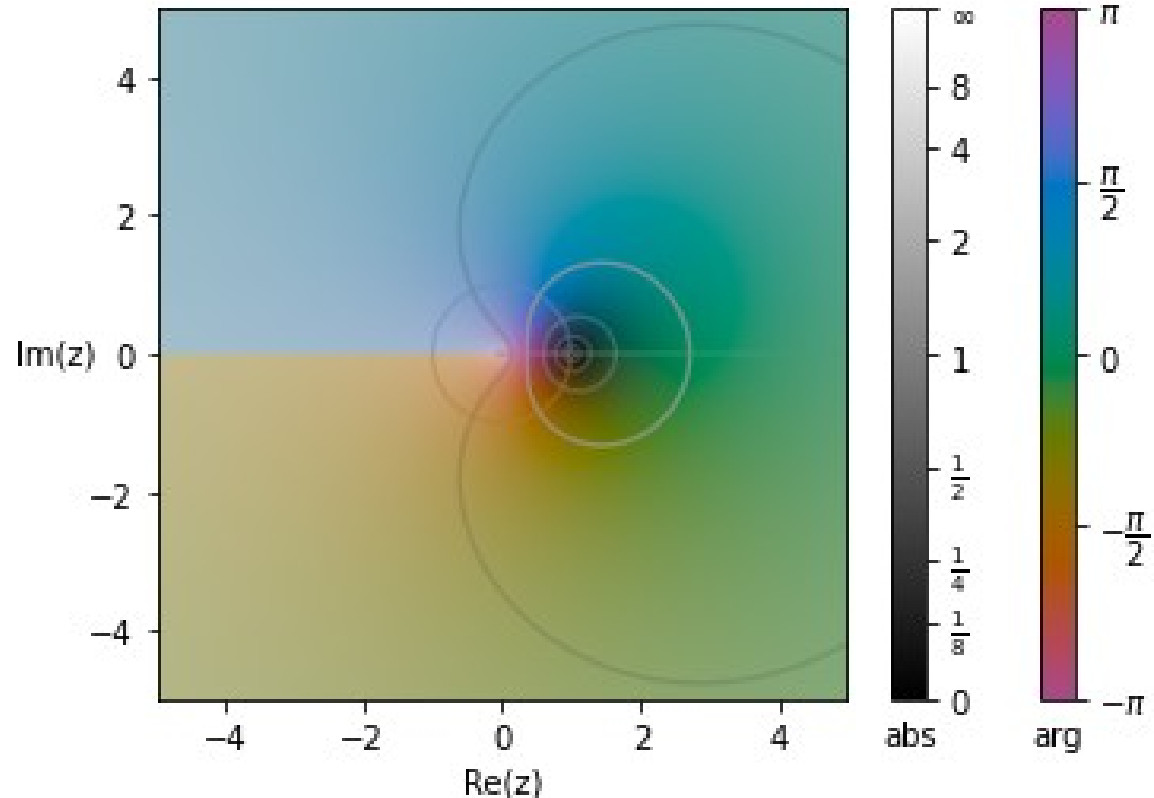
$z = re^{i\varphi} \in \mathbb{C}$:

$$\log z = \ln|z| + i(\varphi + 2\kappa\pi), \kappa \in \mathbb{Z}.$$

Και κάθε μία από αυτές έχει όρισμα

$$\arg(\log z) = \tan^{-1}[(\varphi + 2\kappa\pi) / \ln|z|].$$

Από τις εικόνες, στο σχήμα παρουσιάζεται μόνο η πρωτεύουσα τιμή, δηλαδή αυτή που (εξ' ορισμού) έχει όρισμα $\text{Arg } f(z)$ στο $(-\pi, \pi]$.

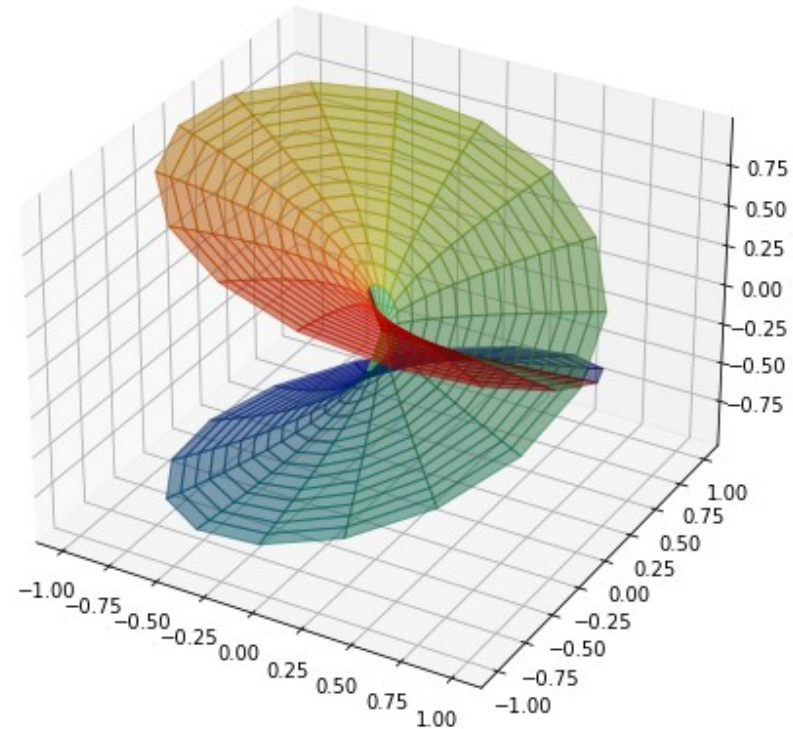
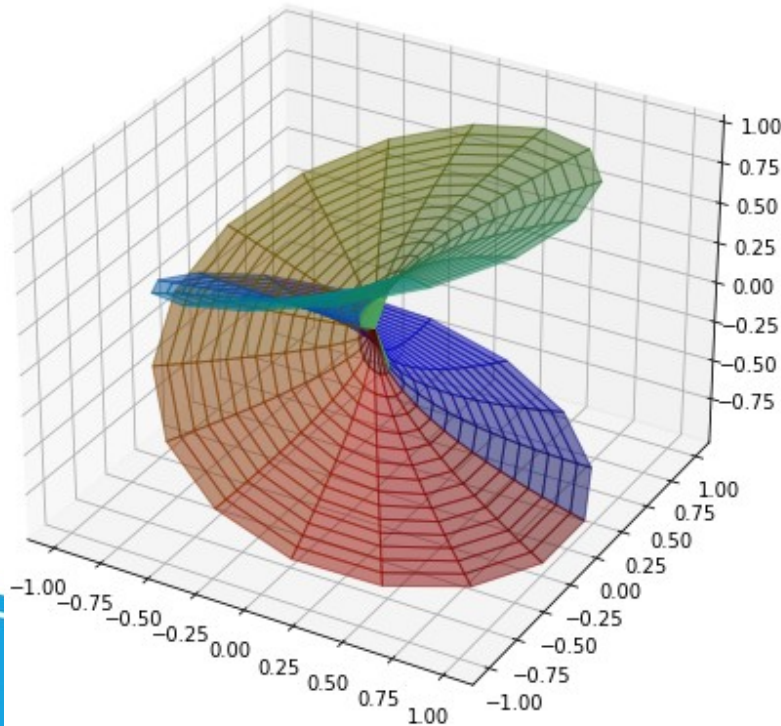

Κώδικας Python

```
import cplot
import numpy as np
plt = cplot.plot(np.log, (-5.0, +5.0, 400), (-5.0, +5.0, 400))
plt.show()
```

Γραφική αναπαράσταση συναρτήσεων στο C

Στο σχήμα παρουσιάζεται το διάγραμμα του $\operatorname{Re} f$ και $\operatorname{Im} f$ της δίτιμης συνάρτησης $f(z) = \sqrt{z}$.

Γραφική αναπαράσταση συναρτήσεων στο C

Κώδικας Python

```
import numpy
from matplotlib import cm, colors
from matplotlib import pyplot as plt

branching_number = 2

Nr = 16
Ntheta = 32

# compute the theta,R domain
theta = numpy.linspace(0,2*numpy.pi*branching_number, Ntheta)
r = numpy.linspace(0,1,Nr)
Theta, R = numpy.meshgrid(theta,r)

z = R*numpy.exp(1j*Theta)

# compute  $w^2 = z$ . THE KEY IDEA is to pass the exponentiation by 1/2 into
exp().
w = numpy.sqrt(R)*numpy.exp(1j*Theta/2)
```

Κώδικας Python (συνέχεια)

```
# color by argument
arguments = numpy.angle(w)
norm = colors.Normalize(arguments.min(), arguments.max())
color = cm.jet(norm(arguments))

fig = plt.figure(figsize=(16,8))

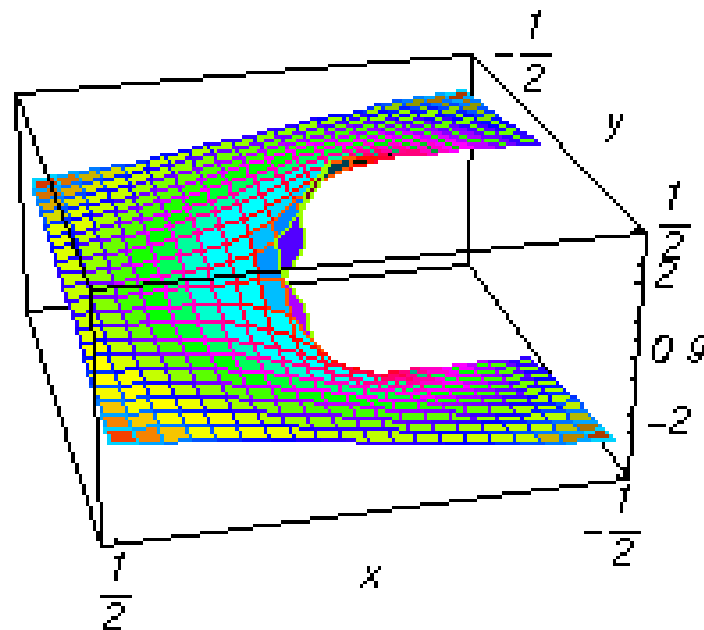
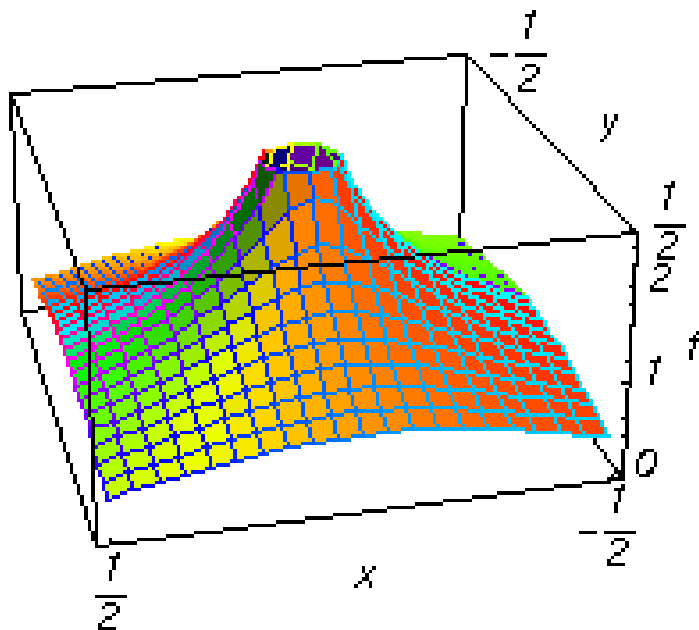
# plot the real part
ax_real = fig.add_subplot(1,2,1,projection='3d')
ax_real.plot_surface(z.real, z.imag, w.real,
                    rstride=1, cstride=1, alpha=0.5, facecolors=color)

# plot the imaginary part
ax_imag = fig.add_subplot(1,2,2,projection='3d')
ax_imag.plot_surface(z.real, z.imag, w.imag,
                    rstride=1, cstride=1, alpha=0.5, facecolors=color)
```

Πηγή: <https://gist.github.com/cswiercz/1fde0a82f8e9e1b0660a>

Γραφική αναπαράσταση συναρτήσεων στο $\mathbb{C}$

Στο σχήμα παρουσιάζεται το διάγραμμα του $\operatorname{Re}(f)$ και $\operatorname{Im}(f)$ της συνάρτησης $f(z) = \operatorname{Log} z$, $z \in \mathbb{C} - (-\infty, 0]$.

Επικαμπύλιο ολοκλήρωμα μιγαδικής συνάρτησης

Επικαμπύλιο ολοκλήρωμα μιγαδικής συνάρτησης

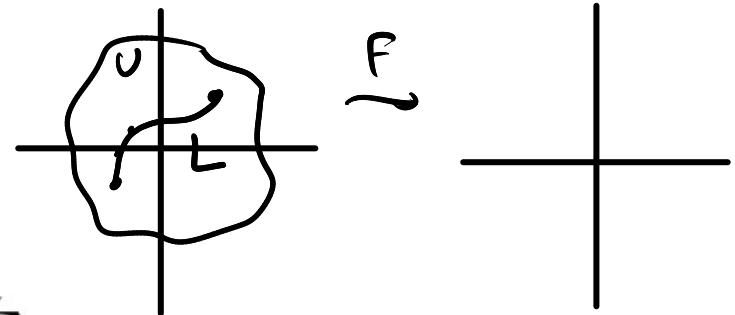
Έστω $U \subseteq \mathbb{C}$ και $f : U \rightarrow \mathbb{C}$. Έστω επίσης $L \subset U$ μία καμπύλη πεπερασμένου μήκους, παραμετροποιημένη από τη συνάρτηση $\gamma : [\alpha, \beta] \rightarrow L$, με $\gamma(t) = x(t) + i y(t)$. Το επικαμπύλιο ολοκλήρωμα

$$\int_L f(z) dz$$

ορίζεται να είναι το όριο καθώς $n \rightarrow \infty$, του αθροίσματος

$$\sum_{k=1}^n f(\gamma(t_k)) [\gamma(t_k) - \gamma(t_{k-1})] = \sum_{k=1}^n f(\gamma_k) \frac{\Delta \gamma_k}{\Delta t_k} \Delta t_k$$

όπου $\alpha = t_0 < t_1 < \dots < t_n = \beta$ είναι μία διαμέριση του $[\alpha, \beta]$.

Επικαμπύλιο ολοκλήρωμα μιγαδικής συνάρτησης

Ο υπολογισμός επικαμπυλίου ολοκληρώματος με χρήση του ορισμού είναι επίπονος. Στην περίπτωση όπου η παραμετροποίηση $\gamma: [\alpha, \beta] \rightarrow L$, με $\gamma(t) = x(t) + i y(t)$ είναι συνεχώς παραγωγίσιμη (δηλαδή να υπάρχουν οι x' , y' και να είναι συνεχείς συναρτήσεις), (ισοδύναμα η καμπύλη να είναι λεία) τότε το επικαμπύλιο ολοκλήρωμα μπορεί να υπολογισθεί ως ένα ολοκλήρωμα μιας συναρτήσεως πραγματικής μεταβλητής ως εξής:

$$\int_L f(z) dz = \int_a^b f(\gamma(t)) \gamma'(t) dt.$$

Στην περίπτωση που το αρχικό και το τελικό σημείο της L συμπίπτουν, το επικαμπύλιο ολοκλήρωμα συμβολίζεται συχνά με το σύμβολο

$$\oint_L f(z) dz,$$

Σημειώσεις

1. Το επικαμπύλιο ολοκλήρωμα θα το συμβολίζουμε είτε $\int_L f(z) dz$ είτε $\int_\gamma f(z) dz$

2. Φανερά: $\int_\gamma (af(z) + bg(z)) dz = a \int_\gamma f(z) dz + b \int_\gamma g(z) dz$

Ανεξαρτησία επικαμπύλιου ολοκληρώματος από την παραμετροποίηση του μονοπατιού

Θεώρημα (ανεξαρτησία από παραμετροποίηση)

Έστω $\gamma: [\alpha, \beta] \rightarrow \mathbb{C}$, ένα μονοπάτι και $\omega: [\kappa, \lambda] \rightarrow [\alpha, \beta]$ μία παραγωγίσιμη συνάρτηση τέτοια ώστε

$\omega(\kappa) = \alpha$ και $\omega(\lambda) = \beta$. Τότε $\int_{\gamma \circ \omega} f(z) dz = \int_{\gamma} f(z) dz$, για κάθε συνάρτηση f συνεχής στο $\gamma([\alpha, \beta])$.

Απόδειξη

Είναι $\gamma \circ \psi: [\kappa, \lambda] \rightarrow \mathbb{C}$ και $\int_{\gamma \circ \omega} f(z) dz = \int_{\kappa}^{\lambda} f(\gamma \circ \omega(t)) (\gamma \circ \omega)'(t) dt = \int_{\kappa}^{\lambda} f(\gamma(\omega(t))) \gamma'(\omega(t)) \omega'(t) dt$
 $= \int_{\kappa}^{\lambda} f(\gamma(\omega(t))) \gamma'(\omega(t)) d\omega(t) = \int_{\alpha}^{\beta} f(\gamma(t)) \gamma'(t) dt = \int_{\gamma} f(z) dz.$

Παρατηρήσεις

1. Η συνθήκη $\omega(\gamma) = \alpha$ και $\omega(\delta) = \beta$ διασφαλίζει ότι οι γ και $\gamma \circ \psi$ αποτελούν δύο παραμετροποιήσεις που διατρέχουν την ίδια καμπύλη **με την ίδια φορά**.

2. Από το θεώρημα συμπεραίνουμε ότι κάθε μονοπάτι περιγράφεται πλήρως από τις εξής τρεις πληροφορίες:

(α) Το ίχνος του ως ένα γεωμετρικό σχήμα,

(β) Τη φορά με την οποία διαγράφεται.

(γ) Το πλήθος των περιστροφών που κάνει (αν είναι κλειστό μονοπάτι).

Πράξεις με μονοπάτια 1/2

Ελεύθερη επιλογή πεδίου ορισμού

Το θεώρημα ανεξαρτησίας παραμετροποίησης επιτρέπει να θεωρούμε ως διάστημα ορισμού της παραμετροποίησης ενός μονοπατιού όποιο διάστημα $[κ, λ]$ επιθυμούμε. Πράγματι, αν $γ: [α, β] \rightarrow C$, ένα μονοπάτι, ορίζοντας τη συνάρτηση $ω: [κ, λ] \rightarrow [α, β]$, με

$$ω(t) = α + \frac{β - α}{λ - κ}(t - κ),$$

Τότε $ω(κ) = α$, $ω(λ) = β$, και η $γ \circ ω: [κ, λ] \rightarrow C$, είναι μία παραμετροποίηση του ίδιου μονοπατιού (που αποδίδει το ίδιο επικαμπύλιο ολοκλήρωμα για κάθε συνεχή συνάρτηση που ολοκληρώνεται).

Πρόσθεση μονοπατιών

Αν $γ_1, γ_2$ είναι δύο διαδοχικά μονοπάτια, τότε μπορεί να οριστεί το άθροισμα $γ_1 + γ_2$ ως ένα νέο μονοπάτι με κοινή παραμετροποίηση ως εξής: Αν $γ_1: [α, β] \rightarrow C$, επιλέγουμε για το $γ_2$, μία παραμετροποίηση της μορφής $γ_2: [β, λ] \rightarrow C$, για κάποιο κατάλληλο $λ \in \mathbb{R}$. Ορίζουμε $γ: [α, λ] \rightarrow C$, ως

εξής:

$$γ(t) = \begin{cases} γ_1(t), & t \in [α, β] \\ γ_2(t), & t \in [β, λ] \end{cases}$$

Φανερά, η $γ$ περιγράφει την ένωση των δύο ιχνών στο επίπεδο. Γράφουμε $γ = γ_1 + γ_2$.

Πράξεις με μονοπάτια 2/2

Αντίθετο μονοπάτι

Αν $\gamma: [\alpha, \beta] \rightarrow \mathbb{C}$, τότε το μονοπάτι $-\gamma: [\beta, \alpha] \rightarrow \mathbb{C}$, με

$$-\gamma(t) = \gamma(\alpha + \beta - t),$$

διατρέχει τα ίδια σημεία του μιγαδικού επιπέδου, αλλά με την αντίθετη φορά.

Αναφορικά με τις πράξεις των μονοπατιών, εύκολα αποδεικνύεται ότι ισχύουν οι εξής σχέσεις:

$$\int_{\gamma_1 + \gamma_2} f(z) dz = \int_{\gamma_1} f(z) dz + \int_{\gamma_2} f(z) dz$$

$$\int_{-\gamma} f(z) dz = - \int_{\gamma} f(z) dz.$$

Επικαμπύλιο ολοκλήρωμα μιγαδικής συνάρτησης

Άσκηση

(α) Να βρεθεί μονοπάτι γ που να συνδέει το 0 με το i και το i με το $1 + i$ (με αυτήν την σειρά).

(β) Να βρείτε το επικαμπύλιο ολοκλήρωμα της $f(z) = z^2$ πάνω στο μονοπάτι γ του (α) ερωτήματος.

Λύση

Επικαμπύλιο ολοκλήρωμα μιγαδικής συνάρτησης

Άσκηση

(α) Να βρεθεί μονοπάτι γ που να διατρέχει το τρίγωνο με κορυφές $0, 1, i$ με τη θετική φορά.

(β) Να βρείτε το επικαμπύλιο ολοκλήρωμα της $f(z) = z^*$ πάνω στο μονοπάτι γ του (α) ερωτήματος.

Λύση

Επικαμπύλιο ολοκλήρωμα μιγαδικής συνάρτησης

Άσκηση

(α) Να βρεθεί μονοπάτι γ που να διατρέχει το τετράγωνο με κορυφές $0, 1, 1 + i, i$ με τη θετική φορά.

(β) Να βρεθεί το $\int_{\gamma} z dz$ όπου γ το μονοπάτι του ερωτήματος (α).

Λύση

Επικαμπύλιο ολοκλήρωμα μιγαδικής συνάρτησης

Άσκηση

Να βρεθεί το $\int_0^{2\pi} e^{int} dt$ για κάθε $n \in \mathbb{Z}$.

Λύση

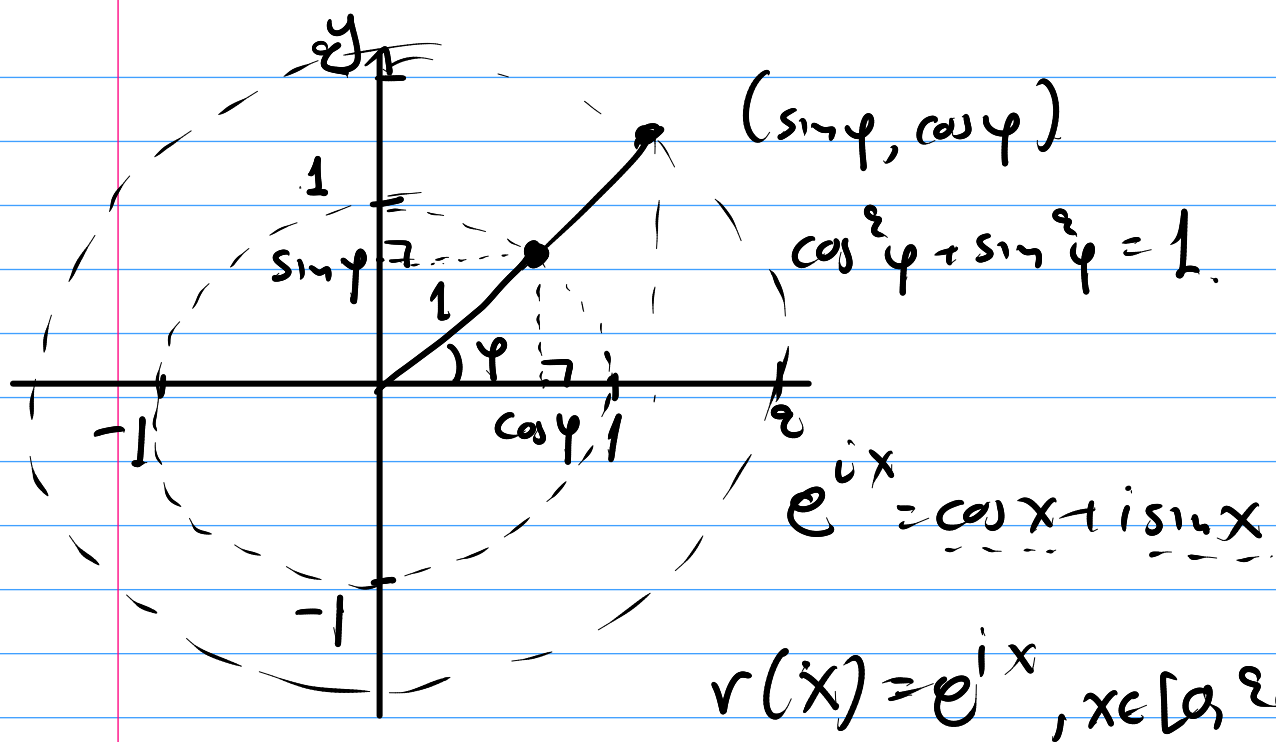
Επικαμπύλιο ολοκλήρωμα μιγαδικής συνάρτησης

Άσκηση

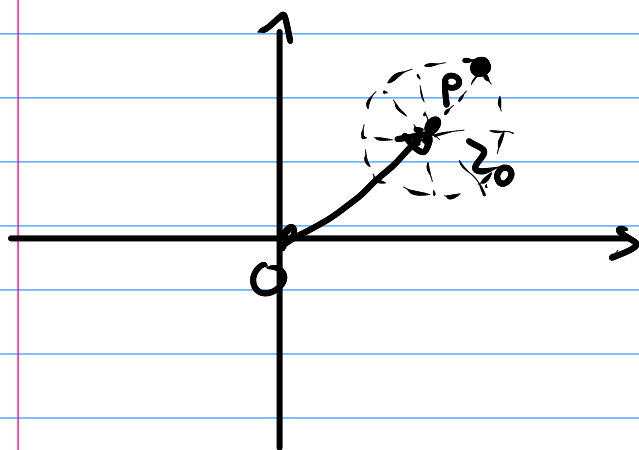
Δείξτε ότι $\int_{\gamma} P(z) dz = 0$, για κάθε πολυώνυμο $P(z)$, όπου γ είναι ο μοναδιαίος κύκλος.

Λύση

Μήκος μονοπατιού

$$K(0, p) : r(x) = p \cdot e^{ix}, x \in [a, b]$$

$$r(x) = z_0 + p e^{ix}, x \in [a, b].$$

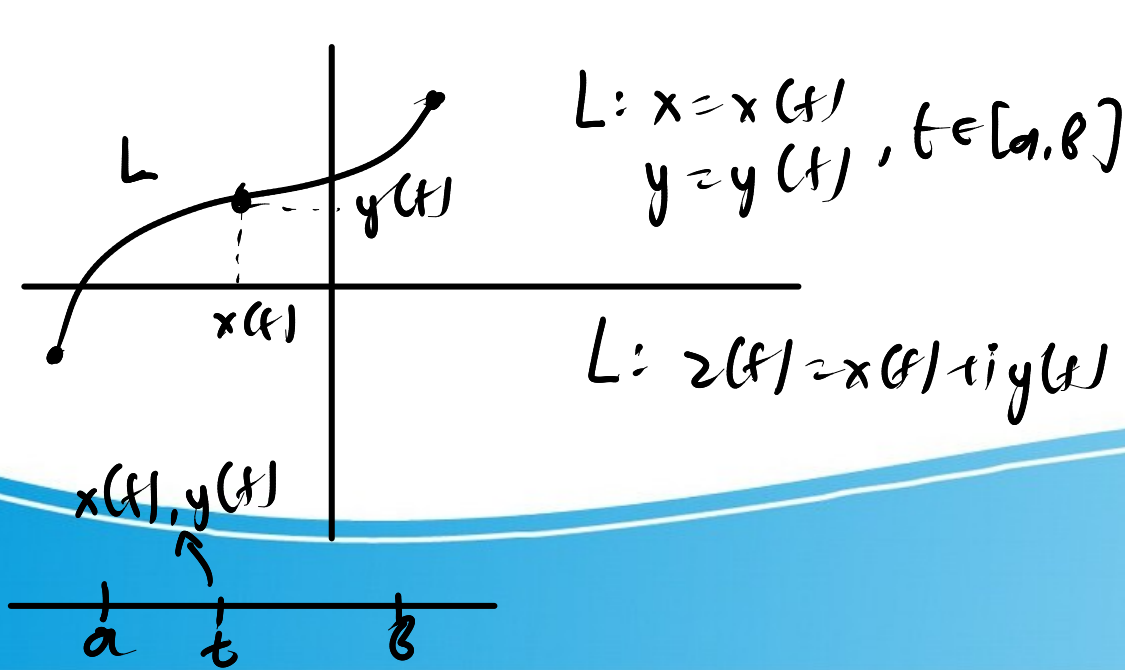
Μήκος μονοπατιού

Αν $\gamma(t): [\alpha, \beta] \rightarrow \mathbb{C}$, $\gamma(t) = x(t) + iy(t)$, είναι ένα μονοπάτι στο $\mathbb{C}$, τότε το μήκος της καμπύλης που περιγράφεται από αυτό είναι

$$l(\gamma) = \int_{\alpha}^{\beta} |\gamma'(t)| dt = \int_{\alpha}^{\beta} \sqrt{x'(t)^2 + y'(t)^2} dt.$$

Παράδειγμα

Επαληθεύστε ότι ο παραπάνω τύπος αποδίδει το σωστό μήκος περιφέρειας για τον κύκλο $|z - z_0| = r$.

$$|z - z_0| = r$$

$$z(t) = z_0 + r e^{i\varphi}, 0 \leq \varphi \leq 2\pi$$

$$= \underbrace{x_0 + r \cos \varphi}_{x(t)} + i \underbrace{(y_0 + r \sin \varphi)}_{y(t)}$$

Ακολουθούν ανάλυση ηράζει.

Εκτίμηση μέτρου ολοκληρώματος (ανισότητα ML)

Θεώρημα

Έστω $\gamma: [\alpha, \beta] \rightarrow \mathbb{C}$, ένα μονοπάτι και f συνεχής συνάρτηση σε ένα σύνολο που περιέχει το $\gamma([\alpha, \beta])$. Αν $|f(z)| \leq M$, για κάθε $z \in \mathbb{C} = \gamma([\alpha, \beta])$, τότε:

$$\left| \int_{\gamma} f(z) dz \right| \leq M \cdot l(\gamma).$$

Απόδειξη

$$\begin{aligned} \left| \int_{\gamma} f(z) dz \right| &= \left| \int_a^b f(\gamma(t)) \gamma'(t) dt \right| \leq \int_a^b |f(\gamma(t)) \gamma'(t)| dt \\ &\leq \int_a^b M |\gamma'(t)| dt = M \int_a^b |\gamma'(t)| dt = M \ell(\gamma). \end{aligned}$$

Εκτίμηση μέτρου ολοκληρώματος (ανισότητα ML)

Άσκηση

Να αποδειχθεί ότι

Λύση

$$\left| \oint_{\gamma} \frac{e^{2z}}{6z^5} dz \right| \leq \frac{\pi e^2}{3}, \text{ όπου } \gamma \text{ ο μοναδιαίος κύκλος. } \gamma(t) = e^{it}, t \in [0, 2\pi]$$

$$\left| \int_{\gamma} \frac{e^{2z}}{6z^5} dz \right| \leq M \cdot l(\gamma), \quad f(z) = \frac{e^{2z}}{6z^5}, \quad M = \max_{z \in \gamma} |f(z)|.$$
$$\text{Για } z = e^{it}, |f(e^{it})| = \left| \frac{e^{2e^{it}}}{6e^{5it}} \right| = \frac{|e^{2\cos t + i2\sin t}|}{|6e^{5it}|} = \frac{1}{6} |e^{2\cos t}| |e^{i2\sin t}| = \frac{1}{6} e^{2\cos t} \leq \frac{e^2}{6} = M$$

$$\text{Είναι } l(\gamma) = 2\pi, \text{ άρα } \left| \int_{\gamma} \frac{e^{2z}}{6z^5} dz \right| \leq \frac{e^2}{6} \cdot 2\pi = \frac{\pi e^2}{3}.$$

$$|\int_{\gamma} f(z) dz| \leq M \cdot \ell(\gamma) \quad , \quad M = \max_{z \in \gamma} |f(z)|$$

Εκτίμηση μέτρου ολοκληρώματος (ανισότητα ML)

Άσκηση

Να αποδειχθεί ότι $\left| \oint_{\gamma} \frac{\cos z}{z} dz \right| \leq 2\pi e$, όπου γ ο μοναδιαίος κύκλος: $\gamma(t) = e^{it}$, $t \in [0, 2\pi]$

Λύση

$$\int_{\gamma} \frac{\cos z}{z} dz \quad , \quad f(z) = \frac{\cos z}{z} \quad \text{Είναι} \quad \left| \int_{\gamma} \frac{\cos z}{z} dz \right| \leq M \cdot \ell(\gamma) = e \cdot 2\pi = 2\pi e$$

$$|f(e^{it})| = \left| \frac{\cos(e^{it})}{e^{it}} \right| = \frac{|\cos(e^{it})|}{|e^{it}| \rightarrow 1} = \frac{1}{2} \left| e^{i \cos t} \cdot e^{-\sin t} + e^{-i \cos t} \cdot e^{\sin t} \right|$$

$$\begin{matrix} \cos t & \nearrow & x+iy & \searrow & \sin t \\ & & \uparrow & & \\ & & iz & & -iz \end{matrix}$$

$$\cos z = \frac{e^{iz} + e^{-iz}}{2} = \frac{e^{ix} \cdot e^{-y} + e^{-ix} \cdot e^y}{2}$$

$$\leq \frac{1}{2} \left[|e^{i \cos t}| \cdot e^{-\sin t} + |e^{-i \cos t}| \cdot e^{\sin t} \right]$$

$$\leq \frac{1}{2} (e + e) = e = \max_{z \in \gamma} |f(z)| \quad \text{άλυτη}$$

$$|e^{i\cos t} \cdot e^{-\sin t} + e^{-i\cos t} \cdot e^{\sin t}| \leq$$

$$\leq \cancel{|e^{i\cos t}|}^1 \cdot |e^{-\sin t}| + \cancel{|e^{-i\cos t}|}^1 \cdot |e^{\sin t}|$$

$$\leq e^{-\sin t} + e^{\sin t} \leq e + e = 2e.$$

$$-1 \leq \sin t \leq 1 \xrightarrow{\text{exp}} e^{-1} \leq e^{\sin t} \leq e$$

$$-1 \leq -\sin t \leq 1 \xrightarrow{\text{exp}} e^{-1} \leq e^{-\sin t} \leq e$$

Εκτίμηση μέτρου ολοκληρώματος (ανισότητα ML)

Πόρισμα

Έστω $f: \mathbb{C} \rightarrow \mathbb{C}$, συνεχής και ότι υπάρχει $M > 0$ τέτοιο ώστε $|f(z)| \leq M$, για κάθε $z \in \mathbb{C}$.
Αν $\gamma_R(z) = Re^{it}$, $t \in [0, 2\pi]$, τότε, για κάθε $w \in \mathbb{C}$ είναι:

$$\lim_{R \rightarrow +\infty} \oint_{\gamma_R} \frac{f(z)}{(z-w)^2} dz = 0.$$

$$\left| \int_{\gamma} \frac{f(z)}{(z-w)^2} dz \right| \leq M' \cdot \ell(\gamma), \quad \ell(\gamma) = 2\pi R.$$

$$\left| \frac{f(z)}{(z-w)^2} \right| \leq \frac{|f(z)|}{(|z|-|w|)^2} \stackrel{z=Re^{it}}{\leq} \frac{M}{(R-|w|)^2} \Rightarrow \left| \int_{\gamma} \frac{f(z)}{(z-w)^2} dz \right| \leq \frac{M \cdot 2\pi R}{(R-|w|)^2} \rightarrow 0$$

Συναφή και Απλά συναφή χωρία

Συναφή και Απλά συναφή χωρία

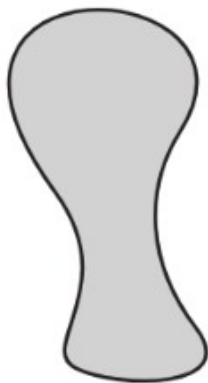
Ορισμός

Ένα υποσύνολο U του C , ονομάζεται **συναφές** αν δεν μπορεί να διαχωριστεί σε δύο (ή παραπάνω) μη κενά σύνολα τα οποία είναι ξένα μεταξύ τους.

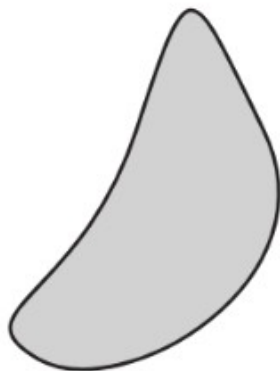
Σημείωση

Δύο σύνολα ονομάζονται ξένα, όταν το κάθε ένα, δεν περιέχει εσωτερικό ή σημείο συσσώρευσης του άλλου.

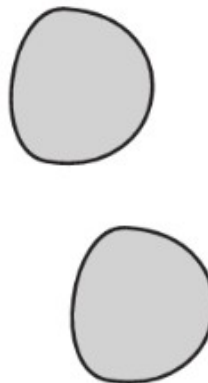
Παράδειγμα

συναφές

συναφές

όχι συναφές

συναφές

Συναφή και Απλά συναφή χωρία

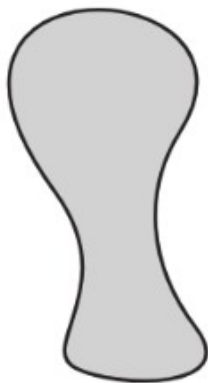
Ορισμός

Ένα υποσύνολο U του C , ονομάζεται **απλά συναφές** αν

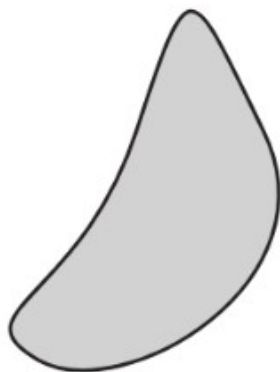
α) Κάθε δύο σημεία μπορούν να συνδεθούν με μία κλειστή καμπύλη.

β) Κάθε κλειστή καμπύλη, μπορεί να συρρικνωθεί σε ένα σημείο με συνεχή τρόπο.

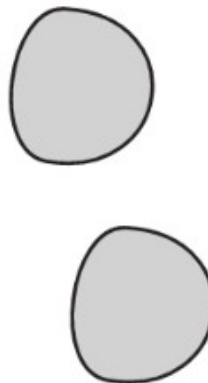
Παράδειγμα

απλά συναφές

απλά συναφές

όχι απλά συναφές

όχι απλά συναφές

Ολοκληρωτικό Θεώρημα Cauchy

Ολοκληρωτικό Θεώρημα Cauchy

Θεώρημα

Έστω $U \subseteq \mathbb{C}$ ένα απλά συναφές ανοιχτό υποσύνολο του $\mathbb{C}$ και $f : U \rightarrow \mathbb{C}$. Αν η f είναι αναλυτική στο U , τότε για οποιοδήποτε **απλό κλειστό** μονοπάτι γ σε αυτό, είναι

$$\int_{\gamma} f(z) dz = 0.$$

Σημείωση: Κλειστό μονοπάτι σημαίνει ότι για οποιαδήποτε παραμετροποίηση του της μορφής $\gamma : [\alpha, \beta] \rightarrow \mathbb{C}$, είναι $\gamma(\beta) = \gamma(\alpha)$.

Παράδειγμα

1. Κάθε πολυώνυμο $P(z)$ είναι αναλυτική συνάρτηση σε όλο το $\mathbb{C}$. Άρα, $\int_{\gamma} P(z) dz = 0$, για κάθε απλό κλειστό μονοπάτι γ στο $\mathbb{C}$.

2. Αν γ το μονοπάτι που διατρέχει την περίμετρο του κύκλου $|z - 2| = 1$, τότε

$$\int_{\gamma} \frac{1}{z} dz = 0, \int_{\gamma} \ln z dz = 0, \int_{\gamma} \sin z dz = 0.$$

$$\int e^{\cos z - \frac{1}{z}} dz = 0 \quad \text{θ.ε.}$$

$$|z - 5| = 1$$

Ολοκληρωτικό Θεώρημα Cauchy

Απόδειξη ολοκληρωτικού θεωρήματος Cauchy

$$\oint_{\gamma} f(z) dz = \oint_{\gamma} (u + iv)(dx + i dy) = \oint_{\gamma} (u dx - v dy) + i \oint_{\gamma} (v dx + u dy)$$

$$\oint_{\gamma} (u dx - v dy) = \iint_D \left(-\frac{\partial v}{\partial x} - \frac{\partial u}{\partial y} \right) dx dy \quad (\text{Θεώρημα Green})$$

$$\oint_{\gamma} (v dx + u dy) = \iint_D \left(\frac{\partial u}{\partial x} - \frac{\partial v}{\partial y} \right) dx dy \quad (\text{Θεώρημα Green})$$

$$\iint_D \left(-\frac{\partial v}{\partial x} - \frac{\partial u}{\partial y} \right) dx dy = \iint_D \left(\frac{\partial u}{\partial y} - \frac{\partial u}{\partial y} \right) dx dy = 0 \quad (\text{Εξισώσεις Cauchy - Riemann})$$

$$\iint_D \left(\frac{\partial u}{\partial x} - \frac{\partial v}{\partial y} \right) dx dy = \iint_D \left(\frac{\partial u}{\partial x} - \frac{\partial u}{\partial x} \right) dx dy = 0 \quad (\text{Εξισώσεις Cauchy - Riemann})$$

Ολοκληρωτικό Θεώρημα Cauchy

Πόρισμα

Έστω U απλά συναφές χωρίο και $f: U \rightarrow \mathbb{C}$, αναλυτική συνάρτηση. Τότε, για κάθε $z_1, z_2 \in U$, το ολοκλήρωμα

$$\int_{z_1}^{z_2} f(z) dz,$$

είναι ανεξάρτητο από το δρόμο ολοκλήρωσης, δηλαδή έχει την ίδια τιμή ανεξάρτητα από το μονοπάτι που θα επιλεγθεί για να διατρέξει τη διαδρομή από το σημείο z_1 στο σημείο z_2 .

Απόδειξη

Ερμηνεία του ολοκληρωτικού θεωρήματος Cauchy 1/2

Το συμπέρασμα του ολοκληρωτικού θεωρήματος φαίνεται κάπως παράδοξο σε σχέση με την έννοια της ολοκλήρωσης στις πραγματικές συναρτήσεις, όπου η βασική ερμηνεία ενός ολοκληρώματος ήταν αυτή του εμβαδού ενός χωρίου, που στη γενική του περίπτωση είναι διάφορο του μηδενός. Η κατάσταση διαφωτίζεται αν κάποιος αναγνωρίσει το επικαμπύλιο ολοκλήρωμα ως τη “μετατόπιση” στο πεδίο της εικόνας $F(U)$, (F η αντιπαράγωγος της f) που προκύπτει από τη μετατόπιση κατά μήκος της καμπύλης γ στο πεδίο ορισμού U . Δηλαδή, αν $\gamma: [\alpha, \beta] \rightarrow \mathbb{C}$, ένα μονοπάτι, τότε

$$\int_{\gamma} f(z) dz = \int_{\alpha}^{\beta} f(\gamma(t)) \gamma'(t) dt = \int_{\alpha}^{\beta} F'(\gamma(t)) \gamma'(t) dt = \int_{\alpha}^{\beta} [F(\gamma(t))]' dt = F(\gamma(\beta)) - F(\gamma(\alpha))$$

Έτσι, αν κάνει “κύκλο” η καμπύλη στο πεδίο ορισμού ($\gamma(\alpha) = \gamma(\beta)$), τότε η μετατόπιση στο πεδίο της αντιπαράγωγου θα είναι 0:

$$\int_{\gamma} f(z) dz = F(\gamma(\beta)) - F(\gamma(\alpha)) = 0.$$

Ερμηνεία του ολοκληρωτικού θεωρήματος Cauchy 2/2

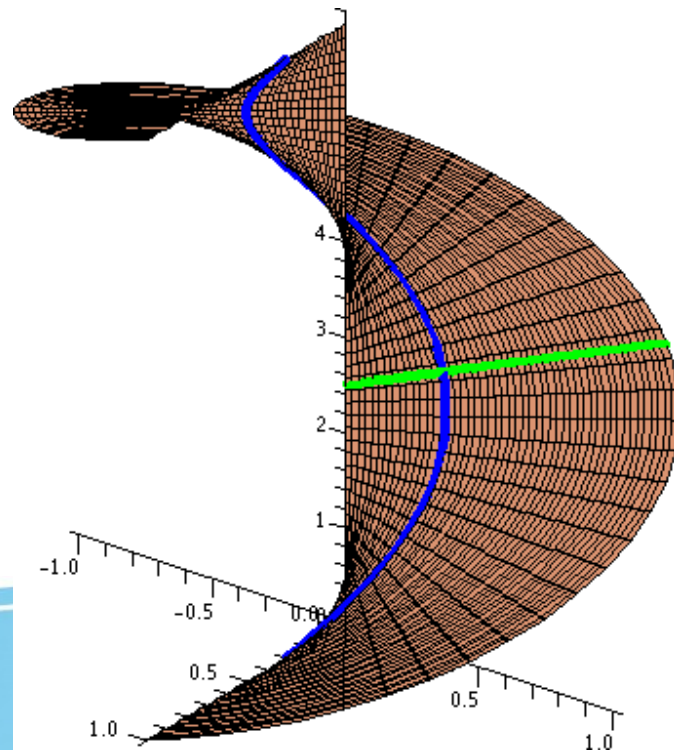
Αν η συνάρτηση f δεν είναι αναλυτική, τότε δεν υπάρχει αντιπαράγωγος που να είναι με βεβαιότητα συνεχής συνάρτηση και το ολοκλήρωμα

$$\int_{\gamma} f(z) dz = \int_{\alpha}^{\beta} f(\gamma(t)) \gamma'(t) dt$$

έχει συμπεριφορά που προσδιορίζεται από την “τοπική” μορφή της αντιπαράγωγου, όπου αυτή υπάρχει. Ενδεικτικά, αν θεωρήσουμε την $f(z) = 1/z$, τον κύκλο $C: |z| = 1$, και τις καμπύλες $\gamma_{\varepsilon}: [\varepsilon, 2\pi - \varepsilon] \rightarrow C$ με $\gamma_{\varepsilon}(t) = e^{i(t-\pi)}$, τότε ο κύκλος $|z| = 1$, είναι το όριο των γ_{ε} καθώς $\varepsilon \rightarrow 0$. Υπολογίζουμε

$$\int_{\gamma_{\varepsilon}} \frac{1}{z} dz = \int_{\varepsilon}^{2\pi - \varepsilon} \frac{\gamma'_{\varepsilon}(t)}{\gamma_{\varepsilon}(t)} dt = 2\pi i - 2\varepsilon.$$

Μπορούμε να αναγνωρίσουμε αυτήν τη διαφορά ως τη “μετατόπιση” που προκύπτει στις τιμές της αντιπαράγωγου της $1/z$ στο $[\varepsilon, 2\pi - \varepsilon]$, η οποία δεν είναι άλλη παρά ο λογάριθμος $\ln z$ στο $C - (-\infty, 0]$.

Ολοκληρωτικός Τύπος του Cauchy

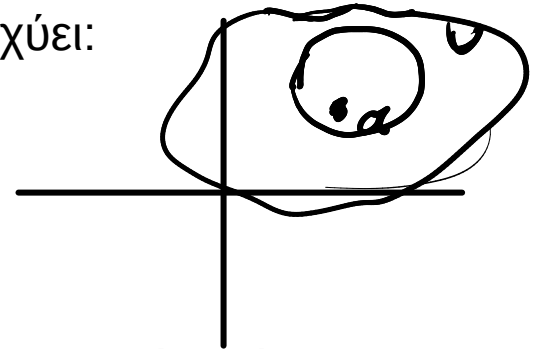

Ολοκληρωτικός Τύπος του Cauchy

Θεώρημα

Έστω U ένα ανοιχτό υποσύνολο του μιγαδικού επιπέδου C και έστω ότι $D \subseteq U$, όπου $D = \{z: |z - z_0| \leq r\}$. Έστω $f: U \rightarrow C$ μια αναλυτική συνάρτηση και έστω γ το μονοπάτι ∂D , θετικά προσανατολισμένο. Τότε, για κάθε $a \in D^\circ = \{z: |z - z_0| < r\}$ ισχύει:

$$f(a) = \frac{1}{2\pi i} \oint_{\gamma} \frac{f(z)}{z - a} dz.$$

Πόρισμα

Με τις ίδιες προϋποθέσεις του ολοκληρωτικού τύπου, αποδεικνύεται επιπλέον, ότι υπάρχουν οι παράγωγοι n – τάξης και ισχύει:

$$f^{(n)}(a) = \frac{n!}{2\pi i} \oint_{\gamma} \frac{f(z)}{(z - a)^{n+1}} dz.$$

Ολοκληρωτικός Τύπος του Cauchy

Απόδειξη ολοκληρωτικού τύπου Cauchy

Σημείωση:

Από το Θεώρημα Cauchy, μπορούμε να δεχθούμε πως ο δίσκος D έχει κέντρο το a .

$$\begin{aligned} \left| \frac{1}{2\pi i} \oint_C \frac{f(z)}{z-a} dz - f(a) \right| &= \left| \frac{1}{2\pi i} \oint_C \frac{f(z) - f(a)}{z-a} dz \right| \\ &= \left| \frac{1}{2\pi i} \int_0^{2\pi} \left(\frac{f(z(t)) - f(a)}{\varepsilon e^{it}} \cdot \varepsilon e^{it} i \right) dt \right| \\ &\leq \frac{1}{2\pi} \int_0^{2\pi} \frac{|f(z(t)) - f(a)|}{\varepsilon} \varepsilon dt \\ &\leq \max_{|z-a|=\varepsilon} |f(z) - f(a)| \xrightarrow{\varepsilon \rightarrow 0} 0. \end{aligned}$$

$$\frac{1}{2\pi i} \oint \frac{1}{z-a} dz = 1$$

Ολοκληρωτικός Τύπος του Cauchy

Παράδειγμα

Να υπολογιστεί το $\int_C \frac{z+1}{z-1} dz$, όπου C ο θετικά προσανατολισμένος κύκλος με κέντρο 2 και ακτίνα 3.

Λύση

Ολοκληρωτικός Τύπος του Cauchy

Παράδειγμα

Να υπολογιστεί το $\int_C \frac{z+1}{z-1} dz$, όπου C ο θετικά προσανατολισμένος κύκλος με κέντρο 0 και ακτίνα $\frac{1}{2}$.

Λύση

Ολοκληρωτικός Τύπος του Cauchy

Παράδειγμα

Να υπολογιστεί το $\int_C \frac{e^z + z}{z^2} dz$, όπου C ο θετικά προσανατολισμένος κύκλος με κέντρο 0 και ακτίνα 1 .

Λύση

Ολοκληρωτικός Τύπος του Cauchy

Παράδειγμα

Να υπολογιστεί το $\int_C \left(\frac{1}{z-2} + \frac{1}{(z-2)^2} \right) dz$, όπου C ο θετικά προσανατολισμένος κύκλος με κέντρο 2 και ακτίνα 3.

Λύση

Είναι
$$\int_C \left(\frac{1}{z-2} + \frac{1}{(z-2)^2} \right) dz = \int_C \frac{1}{z-2} dz + \int_C \frac{1}{(z-2)^2} dz = I_1 + I_2.$$

Θεωρούμε τη συνάρτηση $f(z) = 1$, και παρατηρούμε ότι αυτή είναι αναλυτική σε όλο το C , άρα και στο εσωτερικό του δίσκου C . Από τον ολοκληρωτικό τύπο του Cauchy είναι

$$I_1 = \int_C \frac{1}{z-2} dz = 2\pi i \cdot \frac{1}{2\pi i} \int_C \frac{f(z)}{z-2} dz = 2\pi i \cdot f(2) = 2\pi i.$$

και

$$I_2 = \int_C \frac{1}{(z-2)^2} dz = 2\pi i \cdot \frac{1!}{2\pi i} \int_C \frac{f(z)}{(z-2)^2} dz = 2\pi i \cdot f'(2) = 2\pi i \cdot 0 = 0.$$

Συμπεραίνουμε ότι
$$\int_C \left(\frac{1}{z-2} + \frac{1}{(z-2)^2} \right) dz = 2\pi i.$$

Ολοκληρωτικός Τύπος του Cauchy

Παράδειγμα

Αν C ο μοναδιαίος κύκλος θετικά προσανατολισμένος, να υπολογιστεί το ολοκλήρωμα $\int_C \frac{z^4}{(2z+1)^3} dz$

Λύση
Είναι $\int_C \frac{z^4}{(2z+1)^3} dz = \int_C \frac{\frac{z^4}{8}}{\left(z + \frac{1}{2}\right)^3} dz$. Θεωρούμε τη συνάρτηση $f(z) = z^4/8$, και παρατηρούμε ότι αυτή

είναι αναλυτική σε όλο το C , άρα και στο εσωτερικό του δίσκου C . Από τον ολοκληρωτικό τύπο του Cauchy είναι

$$\int_C \frac{\frac{z^4}{8}}{\left(z + \frac{1}{2}\right)^3} dz = \int_C \frac{f(z)}{\left(z + \frac{1}{2}\right)^3} = \frac{2\pi i}{2!} \cdot \frac{2!}{2\pi i} \int_C \frac{f(z)}{\left(z + \frac{1}{2}\right)^3} = \pi i f^{(2)}\left(-\frac{1}{2}\right)$$

Είναι $f'(z) = z^3/2$, $f^{(2)}(z) = 3z^2/2$, άρα $f^{(2)}(-1/2) = 3(-1/2)^2/2 = 3/8$, και $\int_C \frac{z^4}{(2z+1)^3} dz = \frac{3\pi i}{8}$.

Ανάλυση σε απλά κλάσματα 1/2

$ax + b$	$\frac{A}{ax + b}$
$(ax + b)^k$	$\frac{A_1}{ax + b} + \frac{A_2}{(ax + b)^2} + \dots + \frac{A_k}{(ax + b)^k}, k = 1, 2, 3, \dots$
$ax^2 + bx + c$	$\frac{Ax + B}{ax^2 + bx + c}$
$(ax^2 + bx + c)^k$	$\frac{A_1x + B_1}{ax^2 + bx + c} + \frac{A_2x + B_2}{(ax^2 + bx + c)^2} + \dots + \frac{A_kx + B_k}{(ax^2 + bx + c)^k}, k = 1, 2, 3, \dots$

$$\frac{3x + 11}{(x - 3)(x + 2)} = \frac{A}{x - 3} + \frac{B}{x + 2}$$

$$\frac{3x + 11}{(x - 3)(x + 2)} = \frac{A(x + 2) + B(x - 3)}{(x - 3)(x + 2)}$$

$$3x + 11 = A(x + 2) + B(x - 3)$$

Ανάλυση σε απλά κλάσματα 2/2

$$\frac{x^2 + 4}{x(x+2)(3x-2)} = \frac{A}{x} + \frac{B}{x+2} + \frac{C}{3x-2}$$

$$\frac{x^2 - 29x + 5}{(x-4)^2(x^2+3)} = \frac{A}{x-4} + \frac{B}{(x-4)^2} + \frac{Cx+D}{x^2+3}$$

$$\frac{x^3 + 10x^2 + 3x + 36}{(x-1)(x^2+4)^2} = \frac{A}{x-1} + \frac{Bx+C}{x^2+4} + \frac{Dx+E}{(x^2+4)^2}$$

Ασκήσεις στον ολοκληρωτικό τύπο του Cauchy

1. Αν γ η περίμετρος του κύκλου $|z| = 1/2$, που διαγράφεται μία φορά, με θετική φορά, να υπολογιστεί το ολοκλήρωμα

$$\int_{\gamma} \frac{2z - 1}{z^2 - z} dz.$$

Λύση

Ασκήσεις στον ολοκληρωτικό τύπο του Cauchy

2. Αν γ ο κύκλος με κέντρο 0 και ακτίνα 2 που διαγράφεται μία φορά κατά τη θετική φορά, να υπολογιστεί το ολοκλήρωμα $\int_{\gamma} \frac{2z - 1}{z^2 - z} dz$.

Λύση

Ασκήσεις στον ολοκληρωτικό τύπο του Cauchy

3. Αν γ ο κύκλος $(x - 3)^2 + y^2 = 1$, που διαγράφεται μία φορά με θετική φορά, να υπολογιστεί το $\int_{\gamma} \frac{dz}{z}$.

Λύση

$$\int f(z) dz$$

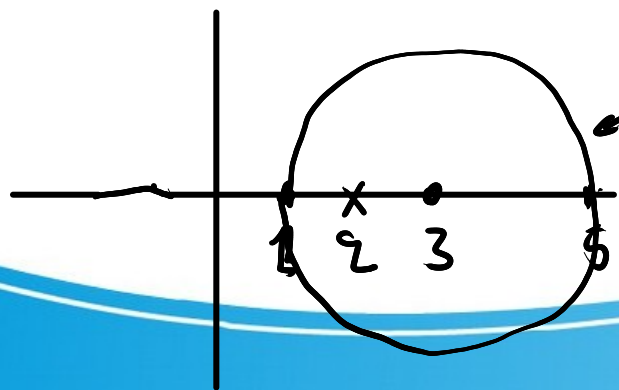
Ασκήσεις στον ολοκληρωτικό τύπο του Cauchy

4. Αν $\gamma(\theta) = 3 + 2e^{i\theta}$, $0 \leq \theta \leq 2\pi$, να υπολογιστεί το ολοκλήρωμα $\int_{\gamma} \frac{2z^2 + 1 + z^3}{(z-2)^2} dz$.

Λύση

$$\int_{\gamma} \frac{2z^2 + 1 + z^3}{(z-2)^2} dz = \int \frac{f(z)}{(z-2)^2} dz = \frac{2\pi i}{1!} \cdot f'(2) = 40\pi i.$$

$$f(z) = 2z^2 + 1 + z^3 \Rightarrow f'(z) = 4z + 3z^2 \Rightarrow f'(2) = 20$$

$$\frac{n!}{2\pi i} \int_{\gamma} \frac{f(z)}{(z-a)^{n+1}} dz = f^{(n)}(a) \Leftrightarrow \int_{\gamma} \frac{f(z)}{(z-a)^{n+1}} dz = \frac{2\pi i f^{(n)}(a)}{n!}$$

T. Cauchy

$$\gamma(\theta) = 3 + 2e^{i\theta}, \theta \in [0, 2\pi]$$

$$\int f(z) dz = \int_a^b f(\gamma(t)) \gamma'(t) dt$$

$$\int_{\gamma} \frac{z^2 + 1 + z^3}{(z-1)^2} dz = \int_0^{2\pi} \frac{2\gamma(\theta)^2 + 1 + \gamma(\theta)^3}{(1+2e^{i\theta})^2} \cdot 2ie^{i\theta} d\theta$$

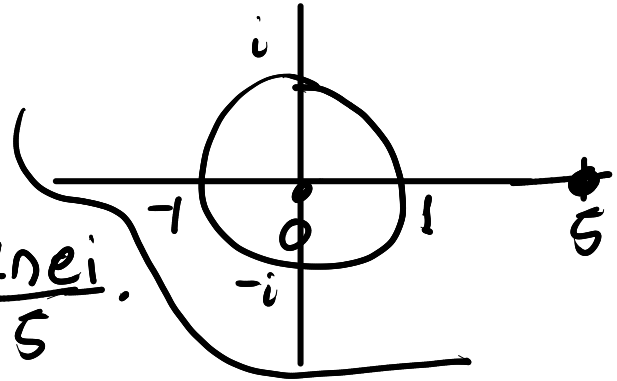
Ασκήσεις στον ολοκληρωτικό τύπο του Cauchy

5. Αν $\gamma(t) = e^{it}$, $t \in [0, 2\pi]$, να υπολογιστεί το ολοκλήρωμα $\int_{\gamma} \frac{e^{\cos z^2}}{z^2 - 5z} dz$.

Λύση

$$\gamma(t) = e^{it}, t \in [0, 2\pi]$$

$$\int_{\gamma} \frac{e^{\cos z^2}}{z^2 - 5z} dz = \int_{\gamma} \frac{f(z)}{z-0} dz = 2\pi i \cdot f(0) = -\frac{2\pi e i}{5}.$$

$$f(z) = \frac{e^{\cos z^2}}{z(z-5)} = \frac{\frac{e^{\cos z^2}}{z-5}}{z} = \frac{f(z)}{z}, f(0) = \frac{e^{\cos 0^2}}{0-5} = -\frac{e}{5}$$

$$\left[\frac{e^{\cos z^2}}{z \cdot (z-5)}, \quad \frac{1}{z \cdot (z-5)} = \frac{A}{z} + \frac{B}{z-5} \right]$$

$$\int \frac{e^{\cos z^2}}{z \cdot (z-5)} dz = A \int \frac{e^{\cos z^2}}{z} dz + B \int \frac{e^{\cos z^2}}{z-5} dz \rightarrow 0$$

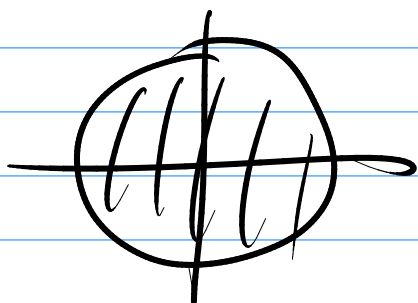
$$|e^{ia}| = |\cos a + i \sin a| = \sqrt{\cos^2 a + \sin^2 a} = 1$$

$$e^{ia} = \cos a + i \sin a$$

$$e^{i\pi k} = 1$$

$$\left| \begin{array}{l} \iint_R f(x,y) dx dy \\ \text{①} \\ x = r \cos t \\ y = r \sin t \end{array} \right.$$

$$dx dy = J(v,t) dv dt$$

Ασκήσεις στον ολοκληρωτικό τύπο του Cauchy

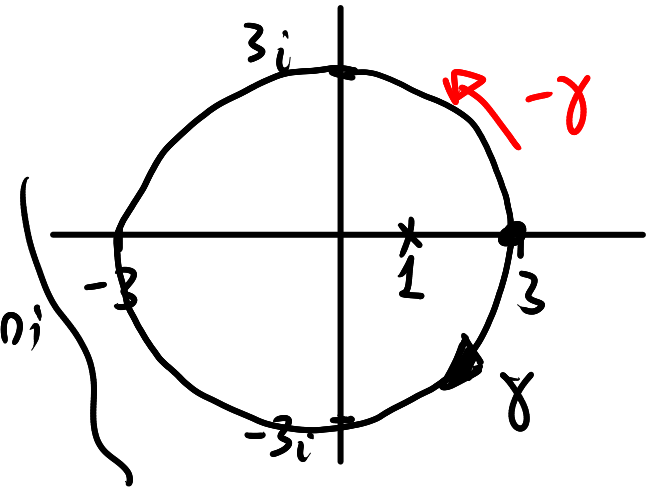
6. Αν $\gamma(t) = 3e^{-it}$, $t \in [0, 2\pi]$, να υπολογιστεί το ολοκλήρωμα $\int_{\gamma} \frac{z^3 + 1}{z - 1} dz$.

Λύση

$$\gamma(t) = 3e^{-it}, t \in [0, 2\pi]$$

$$\int_{\gamma} \frac{z^3 + 1}{z - 1} dz = \int_{\gamma} \frac{f(z)}{z - 1} dz = -2\pi i \cdot f(1) = -4\pi i$$

$$f(z) = z^3 + 1 \Rightarrow f(1) = 2$$

Ασκήσεις στον ολοκληρωτικό τύπο του Cauchy

7. Αν $\gamma(t) = e^{it}$, $0 \leq t \leq 2\pi$, να υπολογιστεί το $\int_{\gamma} \frac{1}{1-3z} dz$.

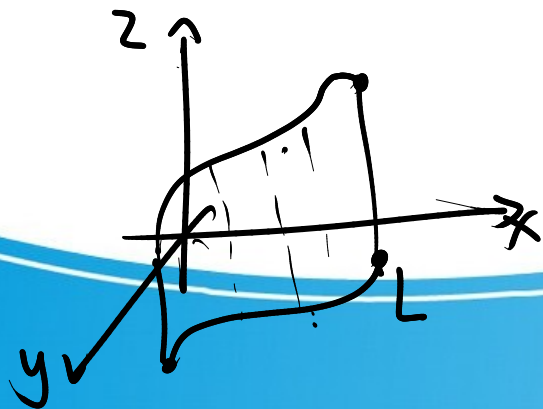
Λύση

$$\gamma(t) = e^{it}, 0 \leq t \leq 2\pi$$

$$\int_{\gamma} \frac{1}{z-a} dz = 2\pi i$$

$$\int_{\gamma} \frac{1}{1-3z} dz = -\frac{1}{3} \int_{\gamma} \frac{1}{z-\frac{1}{3}} dz = -\frac{1}{3} \cdot 2\pi i = -\frac{2\pi i}{3}$$

$$f(x,y) : \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}$$

Ασκήσεις στον ολοκληρωτικό τύπο του Cauchy

8. Αν γ η περιφέρεια του κύκλου $|z - 1| = 3/2$ (θετική φορά), να υπολογιστεί το $\int_{\gamma} \frac{(z - 3)^3}{z^4 + 4z^3 + z^2} dz$.

Λύση

Ανάπτυγμα αναλυτικής συνάρτησης σε δυναμοσειρά

Ανάπτυγμα σε σειρά Taylor

Κάθε αναλυτική συνάρτηση αναπτύσσεται τοπικά σε δυναμοσειρά και αντίστροφα, κάθε δυναμοσειρά ορίζει μια αναλυτική συνάρτηση.

Θεώρημα

Έστω $z_0 \in \mathbb{C}$. Αν η $f: A \rightarrow \mathbb{C}$ είναι παραγωγίσιμη στο $D(z_0, r)$, τότε υπάρχουν οι παράγωγοι κάθε τάξης στο z_0 και η f έχει αναπαράσταση της μορφής

$$f(z) = \sum_{n=0}^{+\infty} \alpha_n (z - z_0)^n, \quad |z - z_0| < r,$$

Όπου

$$\alpha_n = \frac{f^{(n)}(z_0)}{n!}, \quad n = 0, 1, 2, \dots$$

Η αναπαράσταση αυτή της f καλείται **σειρά Taylor της f με κέντρο το z_0 και ακτίνα r .**

Ανάπτυγμα σε σειρά Taylor

Ισχύει και το αντίστροφο.

Θεώρημα

Αν $f(z) = \sum_{n=0}^{+\infty} \alpha_n (z - z_0)^n$, $|z - z_0| < r$, για κάθε $z \in D(z_0, r)$, τότε η f είναι αναλυτική και

$$f'(z) = \sum_{n=1}^{+\infty} n \alpha_n (z - z_0)^{n-1}, \quad |z - z_0| < r,$$

Δηλαδή: Μπορούμε να παραγωγίσουμε μια δυναμοσειρά σαν να ήταν πολυώνυμο.

Επιπλέον, οι συντελεστές μίας συντελεστές ενός αναπτύγματος Taylor είναι μοναδικοί.

Θεώρημα

Αν υπάρχει $r > 0$, τέτοιο ώστε $f(z) = \sum_{n=0}^{+\infty} \alpha_n (z - z_0)^n$, $|z - z_0| < r$, για κάθε $z \in D(z_0, r)$, τότε

$$\alpha_n = \frac{f^{(n)}(z_0)}{n!}, \quad n = 0, 1, 2, \dots$$

Ανάπτυγμα σε σειρά Taylor

Παράδειγμα

Να βρεθεί το ανάπτυγμα σε σειρά Taylor με κέντρο το 0 της $f(z) = \frac{1}{z^2 + 1} = \frac{1}{2} \frac{1}{z-i} - \frac{1}{2} \frac{1}{z+i}$.

Λύση

$$f(z) = \sum_{n=0}^{\infty} a_n \cdot z^n, \quad a_n = \frac{f^{(n)}(0)}{n!}, \quad n \in \mathbb{N}.$$

$$\frac{1}{z^2 + 1} = \frac{1}{(z-i) \cdot (z+i)} = \frac{A}{z-i} + \frac{B}{z+i} = \frac{(A+B)z + i(A-B)}{z^2 + 1}$$

$$\left. \begin{array}{l} A+B=0 \\ A-B=1 \end{array} \right\} \begin{array}{l} B=-A \\ 2A=1 \end{array} \left\{ \begin{array}{l} A=\frac{1}{2} \\ B=-\frac{1}{2} \end{array} \right. \quad \left| \quad \begin{array}{l} \frac{1}{z-i} = -\frac{1}{i} \frac{1}{1-\frac{z}{i}} = -\frac{1}{i} \sum_{n=0}^{\infty} \left(-\frac{z}{i}\right)^n \\ \frac{1}{z+i} = \frac{1}{i} \frac{1}{1+\frac{z}{i}} = \frac{1}{i} \sum_{n=0}^{\infty} \left(\frac{z}{i}\right)^n \end{array} \right.$$

Ανάπτυγμα σε σειρά Taylor

Παράδειγμα

Να βρεθεί το ανάπτυγμα σε σειρά Taylor με κέντρο το 0 της $f(z) = \frac{1}{z^2 + 1}$.

Λύση

Η f ορίζεται και είναι αναλυτική στο $\mathbb{C} - \{-i, i\}$. Επιλέγουμε τον ανοικτό δίσκο $D(0, 1)$ ως το μεγαλύτερο δίσκο με κέντρο 0 που βρίσκεται μέσα στο πεδίο ορισμού της. Για $z \in D(0, 1)$ είναι

$$\frac{1}{z^2 + 1} = \frac{1}{(z - i)(z + i)} = -\frac{i}{2} \frac{1}{z - i} + \frac{i}{2} \frac{1}{z + i} = \frac{1}{2} \frac{1}{1 - \frac{z}{i}} + \frac{1}{2} \frac{1}{1 + \frac{z}{i}}$$

$$= \frac{1}{2} \sum_{n=0}^{+\infty} \left(\frac{z}{i}\right)^n + \frac{1}{2} \sum_{n=0}^{+\infty} (-1)^n \left(\frac{z}{i}\right)^n = \sum_{n=0}^{+\infty} \left(\frac{z}{i}\right)^{2n} = \sum_{n=0}^{+\infty} (-1)^n z^{2n}.$$

$$\frac{1}{1-\lambda} = \sum_{n=0}^{+\infty} \lambda^n, \quad |\lambda| < 1.$$

Καθώς, οι συντελεστές Taylor είναι μοναδικοί, η παραπάνω σειρά είναι υποχρεωτικά η σειρά Taylor της f .

Σημείωση

Φανερά, η παραπάνω επιλογή είναι προτιμότερη από τη χρήση του ορισμού της δυναμοσειράς και τον άμεσο υπολογισμό των $f^{(n)}(0)$.

$$f(z) = \frac{1}{1+z^2} = \frac{1}{1-(-z^2)} = \sum_{n=0}^{+\infty} (-z^2)^n = \sum_{n=0}^{+\infty} (-1)^n z^{2n}, \quad | -z^2 | < 1 \Leftrightarrow |z| < 1.$$

Ανάπτυγμα σε σειρά Taylor

Άσκηση

Δίνεται η συνάρτηση $f(z) = \frac{1}{1-3z}$. (α) Να αποδείξετε ότι $f^{(n)}(z) = \frac{3^n n!}{(1-3z)^{n+1}}$.

(β) Να βρείτε το ανάπτυγμα Taylor της f γύρω από το 0. (ανάπτυγμα MacLaurin)

(γ) Βρείτε την ακτίνα σύγκλισης του αναπτύγματος Taylor.

Λύση (α)

$$f(z) = \frac{1}{1-3z} \Rightarrow f'(z) = -1 \cdot (1-3z)^{-2} \cdot (-3) = -(-3) \cdot (1-3z)^{-2}$$

$$f''(z) = (-1)(-2) \cdot (1-3z)^{-3} \cdot (-3)^2$$

$$f'''(z) = (-1)(-2)(-3) \cdot (1-3z)^{-4} \cdot (-3)^3$$

$$\vdots$$
$$f^{(n)}(z) = (-1)(-2) \dots (-n) \cdot (1-3z)^{-(n+1)} \cdot (-3)^n$$
$$= (-1)^n \cdot n! \cdot (1-3z)^{-(n+1)} \cdot (-1)^n \cdot 3^n = \frac{3^n \cdot n!}{(1-3z)^{n+1}}$$

Ανάπτυγμα σε σειρά Taylor

$$\frac{1}{1-3z} = \sum_{n=0}^{\infty} 3^n z^n$$

Άσκηση

Δίνεται η συνάρτηση $f(z) = \frac{1}{1-3z}$. (α) Να αποδείξετε ότι $f^{(n)}(z) = \frac{3^n n!}{(1-3z)^{n+1}}$.

(β) Να βρείτε το ανάπτυγμα Taylor της f γύρω από το 0.

(γ) Βρείτε την ακτίνα σύγκλισης του αναπτύγματος Taylor.

Λύση (β)

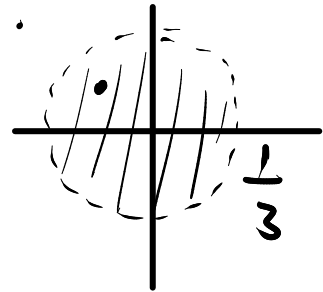
$$f(z) = \sum_{n=0}^{\infty} a_n z^n, \quad a_n = \frac{f^{(n)}(0)}{n!} = \frac{3^n \cdot \cancel{n!}}{\cancel{n!}} = 3^n$$

Αρα, $f(z) = \sum_{n=0}^{\infty} 3^n z^n$: ανάπτυγμα Maclaurin.

Αρα, χωρίς σύγκλιση

$$|z| < \frac{1}{3}.$$

Κριτήριο ρίθας: $\rho = \sqrt[n]{|a_n|} = \sqrt[n]{3^n} \rightarrow 3 \Rightarrow R = \frac{1}{\rho} = \frac{1}{3}$ ακτίνα σύγκλισης.

Μεμονωμένες Ανωμαλίες

Ορισμός

Λέμε ότι η συνάρτηση f έχει **μεμονωμένη ανωμαλία** στο σημείο z_0 , αν

- (i) Η f δεν ορίζεται στο z_0 , και
- (ii) Υπάρχει $r > 0$, τέτοιο ώστε η f να είναι αναλυτική στο $\{z \in \mathbb{C}: 0 < |z - z_0| < r\}$.

Παραδείγματα

- Το 0 είναι μεμονωμένη ανωμαλία της $1/z$.
- Το i και το $-i$ είναι μεμονωμένες ανωμαλίες της $1/(z^2 + 1)$.
- Τα σημεία $k\pi$, $k \in \mathbb{Z}$, είναι μεμονωμένες ανωμαλίες της $1/\sin z$.
- Το 0 δεν είναι μεμονωμένη ανωμαλία της $\text{Log } z$ γιατί η συνάρτηση αυτή δεν είναι αναλυτική σε καμία περιοχή της μορφής $\{z \in \mathbb{C}: 0 < |z - z_0| < r\}$, για κάποιο $r > 0$.